București

Sfarmă-Piatră

Director: Al. Gregorian Redacția și Administrația: Str. Domnița Anastasia, 16. — S. I Telefon 3.76.05

BIBLIOTECA CENTRALĂ A ASOCIAȚIUNII

Cultul regal al cărții

Sărbătoarea cărții românești a devenit o datină anuală de origine regală. Scriam, la începutul anului, în această revistă, că „Regele e paznicul tradițiilor". Cu învestitura asentimentului unanim pe care o are mai presus de orice muritor, Regele poate să mențină și poate să reînvie tradițiile verificate ca necesare vieții neamului nostru. Căci tradițiile nu sânt schelete descărnate, desgropate din mormintele trecutului, ci însăși legile vitale ale statului românesc.

Tradițiile sânt garanția viitorului național.

Monarhul, care personifică națiunea organizată în stat, are misiunea să anticipeze viitorul prin opera prezentului și să asigure astfel linia de continuitate românească.

Instituind sărbătoarea anuală a cărții și o mare editură literară, Regele a reînviat o tradiție ortodoxă și voievodală. Una din cele mai glorioase și mai rodnice tradiții ale noastre. În viața neamului nostru, cartea e o danie a Bisericii. Sporul de lumină, pe care îl numim progres cultural, e cel puțin până în a doua jumătate a veacului al XIX-lea o lucrare ortodoxă a ierarhilor, a monahilor și a preoților, la cari s'au alipit dela început voievozii și bolerii. Însăși invenția tehnică a tiparului a fost adusă la noi de mănăstire și adoptată de stat. Cei cari acuză ortodoxia de sterilitate culturală nu știu ce spun. Tot ce ne-a rămas din trecut ca literatură, ca arhitectură, ca pictură, ca muzică și sculptură, e opera ei. Că monumentele plăsmuite din impulsul ei n'au proporțiile celor din sfera occidentului catolic, cum ar dori-o unii, aceasta vine dintr'o deosebire de concepție și de viziune, precum și din condițiile vieții materiale, mult mai modeste în micile noastre principate decât aiurea.

Dar, restrângându-ne numai la cărturărie, aportul Bisericii veacuri dearândul e aproape un monopol. Un monopol nu în sensul unei cenzuri închizitoriale ca în Occident, ci în sensul faptului că nu exista o altă instituție culturală în afară de ea. Ca la începutul oricărei culturi, opera intelectuală a ortodoxiei a constat din tălmăciri. Bibliografia românească până înspre târziu e o înșiruire de traduceri. Scriptura, care, pentru orice literatură din lumea creștină, e cartea cărților, și numeroase tomuri rituale țin locul întâiu. Ceeace este enorm de însemnat pentru progresul nostru intelectual e că aproape toate operele, în care s'a cristalizat cugetarea de peste o mie de ani, atât a Răsăritului, cât și a Occidentului, Biserica ortodoxă le-a tradus în românește. Puțini specialiști mai știu astăzi că, pe lângă geniile bizantine, un filosof ca Augustin e de multă vreme și în mare parte românizat. Comparând calitativ ceeace se traduce azi în cultura noastră laicizată cu imensitatea traducerilor — toate numai cărți de elită — făcute pe vremuri de Biserică, vom descoperi că sântem într'o perioadă de decadență. Eu nu pricep cum poate fi acuzată ortodoxia de sterilitate culturală, când ea e singura putere intelectuală ce ne-a pus la dispoziție aproape întreaga comoară de cugetare a evului creștin. Cărțile acestea, traduse în românește, sânt exact aceleași care, traduse în Occident, au provocat înflorirea intelectuală a Europei. Dacă la noi nu s'au ivit imediat genii creatoare care, hrănite din aceste tălmăciri, să ne dea opere originale, e aceasta vina Bisericii? Putem s'o acuzăm că n'a inventat genii autohtone, când ea a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a pregăti și la noi un nivel cărturăresc cu adevărat european? Pentru oricine mai posedă sensul istoric al evoluției noastre culturale, e un adevăr neclintit că, în românește, cartea e o danie a Bisericii ortodoxe.

Meritul voivozilor și al boierilor e că s'au raliat dela început la această înaltă și nobilă operă a luminii spirituale. Unii din ei, cum a fost Constantin Brâncoveanu, agustul martir al legii românești, au devenit patroni epocali ai culturii. Tipăriturile executate la noi, în acea epocă de înflorire cărturărească și artistică, sub patronajul Domnului și sub impulsul genialului mitropolit Antim, erau făcute, în toate limbile popoarelor ortodoxe. Țara Românească a fost atunci nu numai centru de cultură națională, dar un centru internațional al Răsăritului. Cu un veac mai târziu, pe vremea prodigiosului stareț Paisie, centrul intelectual al lumii ortodoxe devine mânăstirea Neamțului. În epoca modernă, Neamțul acesta e ceeace fuseseră mai înainte Alexandria, Sinaiul, Bizanțul și Atosul. De-aici, din splendida noastră natură carpatină, a fost dat să se ridice în văzduhul obștesc al ortodoxiei, vulturii de lumină ai spiritului. La epoca paisiană, în care culminează aportul cultural al Bisericii, colaborează doi mitropoliți: Grigore cel Mare al Ungro-Vlahiei și Veniamin Costache al Moldovei, iar patronajul voevodal se manifestă în deosebi prin pasiunea acelui Moruzi, care, fermecat de perspectiva ce se deschidea țării sale, a mutat aproape cu forța pe starețul Paisie din strâmta văgăună a Secului în larga vatră a Neamțului, pentru a încinge acolo marele focar intelectual, care a fost.

În împrejurări schimbate, Regele reînvie aceeași tradiție glorioasă a cultului cărții. Nimic mai firesc decât ca o aristocrație a sângelui să caute o strânsă legătură cu aristocrația spiritului. În Dinastia noastră însă nu e vorba numai de un simplu patronaj, născut din conștiința continuității istorice în stat. Cartea e o pasiune asimilatoare și o pasiune creatoare. Carmen Sylva, ale cărei poezii magistral tălmăcite de George Coșbuc, ar trebui neapărat reeditate, e o fecundă făuritoare de cărți și totdeodată o evlavioasă miniaturistă pe linia tahigrafiei medievale. Cultul cărții a dus-o la cultul Evangheliei. Frumosul exemplar, scris și împodobit de mâna-i augustă, omagiu smerit adus Mântuitorului, străjuie lângă mormântul dela Argeș. Carol I, patronul atât de atent al dicționarului limbii românești, este el însuș scriitorul sobru de impresii de călătorie și de memorii politice. Puternica personalitate a Reginei Maria închină o mare parte din excepționala-i energie zămislirii cărților. Printre ele strălucește acea magnifică evocare a pământului și a duhului românesc, superb tălmăcită de d. N. Iorga: „Țara mea". Regele Ferdinand, așa cum ni-l portretizează principesa Maria Bibescu, lăuntric și religios, iubia cu pasiune îndelunga meditare a cărților. Știu că a rămas plăcut surprins când, acum patrusprezece ani, am tradus în românește povestirile lui Rainer Maria Rilke, care era poetul său preferat. Principesele Elisabeta și Ileana au publicat, cea dintâiu basme, cea de a doua articole în spirit constructiv. Cărturăria e o îndeletnicire a sângelui nostru regal.

Iubirea lui Carol al II-lea pentru ea e o moștenire familiară, care și-a descoperit afinitățile în tradiția voievodală a culturii noastre istorice. Pe când era prinț moștenitor, întâia grijă publică a manifestat-o pentru carte. Fundația, care-i poartă numele de-atunci, are azi îndărătul ei o poveste cu lumini generoase și eclipse vitrege, ce va trebui scrisă cândva. Odată, în izolarea vilei dela Neuilly, când multe prietenii dispăruseră ca toate simulacrele efemere ale pământului, supremele mângâieri morale se desfăceau din rafturile de cărți, singurele armate de pază ale viitorului Rege. Am înțeles atunci câtă putere de îmbărbătare se cuprinde în filele care nu te pot înșela niciodată, fiindcă nu spun altceva decât ceeace e scris negru pe alb. Și cred că singurii prieteni reali ai unui rege sânt cărțile.

E parcă un sentiment de recunoștință în cultul instituit de Regele Carol al II-lea pentru carte. Nimeni n'a glorificat-o în discursurile publice cu o emoție mai concentrată. Pe când era prinț de Coroană, listele anuale de distincții cu „bene merenti" pentru literatură erau complectate de mâna sa. Inscăunat la domine, primul ordin, pe care l-a înființat, a fost „Meritul Cultural". În curând s'a rânduit această sărbătoare, care vrea să fixeze anual atenția țării asupra cărții.

Cartea înseamnă nivelul cel mai înalt până la care se poate sui gândul omensec. Ea este în acelaș timp omul trăit și omul imaginat. Dorim să cunoaștem cum sântem? Ne privim în carte ca într'o oglindă. Dorim să știm cum am putea să fim sau să nu fim? Ne putem lămuri din carte. Dintre toate vehiculele culturii, cartea e acela în care se revarsă mai integral ființa umană cu tot ce se cuprinde între cele două limite, a nașterii și a morții, și între cele două tendințe, a binelui și a răului. Pictura îl exprimă parțial, muzica îl exprimă în mod vag, sculptura îl încremenește într'un moment. Singură cartea îl poate reda întreg, — și'n ceeace este și'n ceeace ar putea să fie. De aceea rămâne ea unealta cea mai puternică de comunicare a sufletului omenesc. Prin carte, eu cel de azi pot sta de vorbă când vreau cu Plato, pot să-i ascult cum cântă pe Omer și pe Vergiliu, ca un grec din Elada eriocă sau ca un roman din vremea divului Octavian August; prin el îl aud cum vorbește depe amvonul bizantin pe Ioan Gură de aur, și-l văd cum evoluiază ca un arhanghel până în tainele cerului pe Dionisie Areopagitul. Și, ceeace este într'adevăr minunea tuturor minunilor, prin carte pot să mă transpun în sărman pescar galileean și să mă cutremur de însuș glasul lui Dumnezeu, rostit prin Iisus Mântuitorul.

O bibliotecă e rezumatul veacurilor și murmurul ideal al omenirii întregi. Geniile pământului nu există în văzduhul nopții și nici în peșterile codrilor, ci între scoarțele cărților.

Educație fără carte nu se poate concepe. În câteva ceasuri de concentrare, ea te ridică din mediocritate la nivelul ameților al geniului. Popularizarea marilor idei înseamnă nu coborîrea lor, ci ridicarea mulțimii până la lumina cea mai înaltă pe care au putut s'o vadă eroii gândului. Prin carte, educația devine participarea tuturor la împărăția geniilor.

Este evident, prin urmare, că nivelul spiritual al unui popor se măsoară după cărțile pe care le crează sau pe care le iubește. Iar noi nu vom ajunge un popor mare decât atunci când ne vom crea prin cărți o culme ideală, către care să năzuiască sufletul tuturor. Altă misiune a culturii nu poate să fie. Este adevărat că epoca modernă, prin tehnica tiparului și printr'o sumă de alte împrejurări, o depreciat cartea, ispitind pe scriitor să vadă în ea o marfă pe care o vinde, pentru a trăi. Aspectul culturii e azi cu totul altul decât ieri. În vitrină cartea genială e strivită de o mie de mediocrități și de idioții. Cărțile ce se scriau până eri năzuiau să crească pe om până la statura de semizeu. Optzeci la sută din cele moderne, mulțumită inspirației comercializate, îl consideră dela buric până la genunchi. Până în veacul trecut cultura noastră n'a cunoscut pornografia. Ea era întreagă o agatografie, dacă pot să formez acest cuvânt, o aristocrație a spiritului. Astăzi cartea nu mai e bună fiindcă e carte. În potopul imprimatului modern, cartea în sensul glorios a devenit o raritate. Din această pricină cultura a devenit o problemă. Fără un criteriu de selecțiune, educația prin carte nu mai e posibilă. Cartea modernă, lăsată să circule la întâmplare, poate să ucidă sufletul unui popor întreg.

Cultul cărții, instituit de Regele țării, are, desigur, un scop: acela de a înnobila, de-a face mulțimile să participe la lumina geniului, singura misiune posibilă a culturii. Sântem abia la început. Carol al II-lea, legând firul marei tradiții voievodale, va deschide o nouă eră brâncoveană, salvându-ne din pornografia actuală și ridicându-și poporul spre culmile eterate ale spiritului.

Nichifor Crainic

REGE ȘI SPIRIT

Dintre toate cuvintele pe care le rostim, exprimând străfundurile noastre de cugetare și de viață, sunt în ordine ierarhică două care domină efemerul și eternitatea noastră : Dumnezeu și Rege. Și aproape că ne găsim stingheri oarecum de a le numi simple cuvinte... Sunt cu siguranță mai mult. Ele au secretul lucrului nepieritor, au prestigiul fără egal al duratei, sunt misterioase emanațiuni, esențiale, de viață. Nu mă tem deloc dacă aceste adevăruri, astăzi, poate, se pricep mai puțin. Cel mai mare poet german, și poate al lumii, spunea prin glasul de azur al arhanghelului Raphael, în corul îngerilor din proologul lui Faust:

. . . . . .

Die unbegreiflich hohen Werke
Sind herrlich wie am ersten Tag.

Sunt lucruri pe care nu le alterează timpul, pe care oamenii nu le pot desfigura, fiindcă împotriva lor nici chiar barbaria noastră nu are nicio putere. Dacă încercăm să le sdrobim, cădem singuri subt loviturile noastre. Iar chipul lor ideal, chipul lor inefabil se ridică pururea în largă lumină peste aceste biete dărâmături omenești. Ce e trecător nu poate să învingă niciodată lucrul etern.

Dar dacă lăsăm pe Dumnezeu, confus adeseaori în inimile noastre, sau, în orice caz, în imensul secret inaccesibil al acestei cunoașteri la care atât de puțini ajung cu adevărat, dacă isbutim cel puțin să-l pricepem ca o viață universal protectoare peste tot ce există, — s'ar putea întâmpla, cunoaștem în orice caz destulă lume care ne-ar întreba de unde luăm această durată fără sfârșit pe care noi simțim ridicându-se deopotrivă și tronul regal.

Doar „evoluția" are legile ei... Atâția Regi cari au căzut, iar coroanele lor prăbușite, par astăzi, unora, numai amintiri pe care adeseori încă se mai văd picături de sânge... Cine ar insista împotriva unui argument care ar putea să pară fără replică ?

Dar dacă un neam de oameni se poate „decapita" — cum a spus Renan de Franța dela 1789 — este oare sigur că el nu mai are nevoe de cap ?...

Iată ce-ar trebui să ni se dovedească — și iată aici toată durata Regelui, toată imortalitatea lui ! Un organism se poate mutila, un popor cu atât mai mult în demența lui colectivă : e sigur însă că el nu-și va putea sugruma niciodată necesitățile lui organice de viață și un destin pe care este atâta de puțin stăpân... „Capul" acesta de care vorbia Renan, și pe care Francezii și l-au tăiat în ziua unei odioase beții de sânge — pentru ca să sufere de lipsa lui până în ziua de azi ! — va durea mereu ca o rană pe care n'o poate vindeca nimic. Acel loc, care e cel dintâi, va sângera continuu, — cangrena ar fi imposibil să nu se întindă ca să cuprindă toată ființa nenorocită, pentru ca, din adâncul ei, confuze dorințe ridicate la suprafață, ca într'o apă turburată, să fie strigătul obscur de ajutor în care nu s'ar mai putea regăsi decât imaginea fericirii ucise.

Este povestea tragică a Franței de azi. Acolo Regele a fost, se pare, „ucis", capul nu mai este : vin repede lupii flămânzi cari devorează hoitul! Ce altă semnificație ar putea să aibă ascendentul dementei democratico-revoluționare în Franța, 80 de mandate pe care le-au obținut comuniștii, în locul celor 20 pe care le aveau !

De aceia Regele nu poate muri, nu poate fi ucis, decât așa cum și Dumnezeu a fost de atâtea ori ucis până azi. Există astăzi pe harta continentului nostru o țară în care aceste crime s'au crezut posibile, există chiar un cântec jalnic, ca un imens prohod, care vrea par'că să facă un straniu ecou și să sărbătorească această noapte atroce

Nici Regi, stăpâni, nici Dumnezei..

Despărțiți așa dar de tot ce leagă diversitatea pieritoare a existențelor noastre, rupți de tot ce face din efemer, etern, cașicând viața s'ar termina, toată, odată cu noi, cașicând ne-am putea resemna ca dorințele noastre — sacre „fontaines du désir"—să moară cu răsuflarea dela sfârșit, iar viețile noastre să se înfunde într'o groapă unde să nu se mai întâmple nimic!

Iată dece Regele este spirit. El face dintr'un neam întreg, un om nemuritor. Suntem celule anonime, din glorioasa lui eternitate.

Nu importă așa-dar dacă Regele este „bun" sau „rău". Acestea sunt cuvinte de ignoranți și de flecari. El este în bună parte, ce suntem astăzi toți. Suntem oare, noi toți, buni — iar la ființa Lui, nu contribue fiecare din noi ? Dar dacă Regele este cu siguranță cel mai „bun", va trebui poate să pricepem aici cel puțin că el se ridică peste capul tuturor, unind răsuflarea mormintelor cu glasurile de azi, acolo, în inima lui bătrână de sute de ani și tânără ca ziua aceasta, unde se încheagă într'un lung acord destinele viitoare și toate veacurile românești, — când noi nu vom mai fi decât umbre înconjurând același tron al Regilor de atunci..

Niciun nume astfel, decât acela de Rege n'ar putea să evoace mai mult, abstracțiune și realitate în același timp, simbol și viață. In această perspectivă domnia Regelui Carol al II-lea este de o elocvență covârșitoare, pe care timpul de azi nu ne permite încă s'o măsurăm destul. Pagina de istorie pe care se înscrie pentru prima dată numele acestui Voevod al culturii este cu deosebire semnificativă. Ca o predestinare, Regele acesta care n'a suferit puțin trebuia să ne vină din înălțimi. Un rege de basm, un Rege cum trebuia, ideal, pentru un neam îndrăgostit de aceste frumusețe naive și adevărate! Se va spune cândva că neamul acesta, care-l aștepta, L-a căutat odată pe cer... Și că așa cum poate încă nimeni n'ar fi crezut, El S'a arătat într'o dimineață printre raze de soare, coborînd peste toată lumea, lumină.. Simplă poveste, într'adevăr, — pentru noi cari o cunoaștem, însă va avea farmecul deosebit, seducția incomparabilă că e adevărată, că s'a petrecut subt privirile noastre și că fiecare din noi am trăit-o într'un entuziasm, cu o emoție, pe care niciun cuvânt și niciun condei n'o rezumă.

Era un Rege însă care nu mai aducea cu El niciun secret, care-și spovedia destinul încă din primele ceasuri când umbra Lui creștea uriașe peste Țară cu cât cobora și cu cât se apropia mai mult, în acea dimineață când valuri de cer Il mângâiau pe frunte, cașicând El ar fi vrut să îmbrățișeze mai întâi tot orizontul românesc închis astfel pentru toată viața în inima Lui.

Carol al II-lea trebuia să fie Regele culturii. E primul cuvânt pe care ni l-a spus. Și în acel memorabil discurs din care niciun accent n'a putut să se piardă, dacă Regele revela lumii românești tot sensul zilelor în care trăim, El dovedea nu mai puțin că pricepuse din primul minut misiunea supra-umană pe care și-o regăsia pe acest pământ. Regele punea accentul încă dela început, din prima zi, pe tot ce este esențial și etern durabil în ființa lui.

Nu vanități efemere, nici acele grandori sterile în care se ostenesc simplii muritori.. Dar în dualitatea aceasta care-L rezumă pe El, — realitate și duh — Regele are mai întâi conștiința eternității peisagiul rural ventilând toată țara într'o permanentă comunicare de duh.

Regele Carol al II-lea este pretutindeni prezent, în toate părțile unde, cum spunea poetul francez, souffle l'esprit, fiindcă El S'a vrut în vântul acesta tare prin care un neam trăește, indiferent de timp, orientându-se în nesfârșit cu farul unui Rege, care fulgeră la răspântii de veacuri.

Toma Vlădescu

Domnul Tudor Pandurul

Șesul a purces către munte
Și muntele a purces către șes...
La cumpăna vremii nebune
S'au stârnit vijelii în cătune,
A sângerat ca o ciută azurul,
Și din vârtejul mânii oltene
S'a 'nchegat Domnul Tudor-
[Pandurul !

Hoț de scaun domnesc,
— Tâlharul ohidelor noastre —
După ce-a sfătuit cu toți codri
Să 'nceapă destin românesc
Și să pună 'n sâbii ocara,
Și-a adunat olteniĭ sub strașina țării
Și grăind, le-a culeș după suflet
[povara :

„Mă vere, nu se mai poate!
Ne mănâncă ciocoĭ și străinĭ
Mânca-i-ar câinii !
Haideți să ne facem dreptate !"
Pe urmă a trecut în mâinile lui
Palosul neamului,
Și s'a lăsat prin păduri
Cu viscolul de panduri.

Potecile surori
Il treceau prin chiotori,
Frunzele murmurau balade și hore
Și pe urmele lui înfloreau zori...

Când a ajuns la cetatea crăiască,
Și-a șters roua ce-i rodise pe frunte,
A rostit rugăciunea domnească
Și-a ridicat un piept cât un munte.

„Fraților, gata :
Începem judecata" !
A 'nvârtit palosul odată
Și nu s'a mai vorbit de cârmuire
[spurcată.

La a doua smiceală :
S'a făcut rânduială !
Tudor s'a cununat cu domnia...
Ce bine i se potrivea cununia...
Pe urmă... pe urmă...
S'a arătat străvechiul blestem
Și vrerile s'au încolăcit ghem,
Scaunul domnesc, mare...
Nu se potrivea cu nojița ;
Tudor era baciul din Miorița !...
L-au încoltit cucuvele,
Frații l-au împins în oțele.
De-a rămas țara văduvă
Și neamul a rămas fără măduvă ;
Nădejdile s'au stins în urgie
Cu inima ce le fusese făclie...

Svonul a șburat rândunică
Pe unde lăsase semn de opincă,
Și s'a priceput în tot hatul
Că li s'a fost ucis împăratul...

S'așa l-au bocit mănăstirile,
Frunzele l-au doinit amintirile
Iar tufanii au ridicat ghioage
Pentru când i s'or face soroace !

Pan. M. Viziroscu

Sfârlează cu fofează

FRAGMENT DE ROMAN

— „Crăp dacă nu-ți spun!"... Ai să te superi, n'ai să dormi două nopți, dar n'am ce face. Altminteri nu dorm eu o lună..."

Și i-a spus. Ba i-a spus cu atâta foc și cu atâta înfrigurare, i-a descris așa de amănunțit fiecare despicătură de mușchiu, fie care șurub vărât în os, fiecare fir de catgut inodat, încât biata femee, tremură și a ajuns să nu-și mai poată desclești dinții.

Toată noaptea aceia, cu mâinile sub cap și cu ochii speriați, lipiți de crucea pe care o făceau cercevelele ferestrei, ea i-a priveghiat somnul sănătos și răsuflarea regulată, care duduia ca o mașină nesmintită, în pieptul lui voinic. Se simțea istovită și moale, înfricată de toate umbrele care se desfăceau, plutind leneșe din ungherele pufoase ale odăii, și totuși parcă niciodată nu se simțise așa de fericită ca în clipa de acum, lângă copilul acesta mare, cu piept aspru și mână pietroasă. I se păruse că află însfârș't în el, o ființă care ședea ascunsă vederilor ei, o ființă pe care el n'o lăsa niciodată la iveală: sufletul de tată, omul iubitor de copii. Ea nu putea să aibă copii, și el zicea că nu-i voește. Astăzi, a dovedit că se prefăce numai de dragul, căci din tot ce a spus și din felul cum a spus, nu a eșit la iveală biruința unui doctor, și țipătul de bucurie al unui tată care-și scapă copilul de moarte. Tristețea ei că nu poate face copii, își are astfel în dragostea lui de copii o dreaptă mângâere. Căci ea îi iubește, îi iubește bolnăvicios, ca orice osândită la nerodnicie, și singurul ei vis e să-și ia unul de suflet, sau doi, sau trei — ori cât de mulți, doar-doar o potoli setea aceasta de mamă. Până azi o oprea el. Cum să-i mărturisească dorințele ei când doctorul nu pierdea un prilej, să nu spue:

— „Nu-mi plac copii.. Eu sânt fericit că ești așa cum ești... ești pe măsura visului meu..."

Dar acum chiar, în dimineața asta care începe să muște bucăți din noaptea castanilor din geam, are să-și pue capul pe pieptul lui tare și o să zică și ea, întocmai ca dânsul:

— „Crăp dacă nu-ți spun...!"

Are un pufnet micuț de râs și se simte de-odată veselă ca în clipa celei mai mari fericiri pe care a avut-o vreodată. Se mistue tristețea din ea, ca noaptea din adâncuri și-i vine să înșface pieptul tare de lângă dânsa, să-l acopere de sărutări, să-i zdrobească toată carnea în degete și să țipe ca în desnădejde.

— „Ești al meu! Mi-ești drag! Sânt fericită!"...

Nu țipă, și nu-i sfărâmă carnea. Își lunecă încet mâna peste piept, și o furișează nesimțit pe carnea netedă sub care bate regulat și tare — de aude cu degetele — inima—inima cea bună ce i-a stat ascunsă. Prin somn, mâna lui grea s'a așezat deasupra.

Iar gura caldă se apropie sfielnică și sărută mânica de pe brațul cald. Apoi zâmbește zilei care șterge fumul negru din geamuri, se încopcește bine în așternutul încropit și lunecă în somn, răsuflând adânc de parcă ar goni din ea într'o singură suflare făptura străină care-i ținea locul în viață, pentrucă cea adevărată nu îndrăznise să se arate.

Când a deschis sluga ușa, a sărit țiștuind-o:

— „Ssst! Incet!... să nu trezești pe domnul!... Ce-i?"

— „A venit de la croitor după bani..."

— „Spune-i să vie mai târziu..."

Dar glasul doctorului a mormăit somnoros:

— „La 25 când iau leafa".

Mâna moale a femeii i-a mângâiat încet obrazul:

— „Te-am trezit. Iartă-mă".

— „Nu... Am dormit destul". Apoi către slugă „Așa, fato, spune-i să vie la leafă. „Dar glasul blând de lângă el a șoptit:

— „N'ai să poți, fiindcă i-ai făgăduit să-i plătești lui Koldemberg tuburile de argint..."

Doctorul a primit lovitura drept în frunte. A clipit de două ori, apoi a deschis ochii mari și i-a adâncit în ochii ei. Zâmbeau ochii aceia plini de o lumină bună pe care el n'o mai văzuse niciodată.

A șoptit:

— „Așa-i..." Iar după ce a trimis fata să spuie omului că dă răspunsul mai târziu, a mângâiat fruntea neadormită, fără să cuteze a rosti nici una din întrebările care i se suceau prin minte.

A zis doar:

— „Mi-era teamă că te superi..."

— „De ce?" a șoptit ea zâmbind.

— „Ori cum... Trei mii de lei..."

Au stat o clipă așa ochi în ochi zâmbind unul la altul. Apoi de-odată, ea, a zvâcnit în sus, s'a așezat în genunchi lângă trupul lui, cu fața la dânsul, cu palmele lipite una de alta, lângă gură. Ai fi zis că se așează să se roage.

A deschis o clipă buzele pline de zâmbet încurcat vrând să pornească a spune, și iarăși le-a închis.

Atunci el a întins mâna, i-a mângâiat colul și a murmurat, cald, bun:

— „Eh?..." Iar fiindcă tot n'a început, doctorul s'a sculat în capul oaselor, așezându-se pe pernă și cercând s'o tragă spre dânsul:

— „Haide, zi!"

— „Știi? Crăp și eu, dacă nu-ți spun..."

Și lipită bine de pieptul lui i-a spus: i-a spus așa de încet, așa de mult și așa de frumos, încât i-a spus tot. Mai limpede zis, i s'a spus toată, până ce s'au pomenit plângând amândoi, amestecându-și lacrimele și fericirea, pentrucă însfârșit — acum se găseau întâia oară, iar căsnicia lor abia acum începea cu adevărat.

— „Bine!" A zis el într'un târziu... „Vom avea copii... Câți vrei ...Dar de unde?"

Acum ochii ei s'au făcut drepți, limpezi și curaiț:

— „Ascultă, dar spune-mi adevărat. Tu... tu n'ai nici unul în altă parte?..."

Întâi doctorul s'a strâns ca un pumn:

— „Cum se poate să spui așta?..."

Dar ea, ca fulgerul a întins mâna și i-a astupat gura, înfrigurată, speriată:

— „Nu! Nu te supăra... și nu înțelege greșit..." Apoi rar, adânc și greu. „Nu-ți închipui cât l-aș iubi, acum mai ales, da! l-aș iubi ca și când ar fi cu totul al meu! Vezi tu, de-seară mi-am dat seama că inima ta e așa de la fel cu a mea, încât copilul tău ar trebui să aibă inima mea. Adică ar fi al meu. Mama întâmplătoare pe care i-ai fi dat-o n'ar însemna nimic în asemenea împrejurări".

— Dar dacă ar semăna mai mult cu mama lui?"

A dat din cap... zâmbind deschis, cu o încăpățânare tot pe atât de adâncă pe cât părea de copilărească.

— „Nu se poate ...Copilul tău n'ar putea să semene decât cu tine".

El a râs:

— „De ce?"

Ea, a ridicat din umeri și a închis ochii.

— „Nu știu... Simt așa... sânt sigură..."

Doctorul a stăruit:

— „Bine, dar asta nu-i un temei..." Ea a răspuns apăsat, aproape aspră:

— „Ba da, pentrucă mi-ești drag".

Iar acesta fiind temeiul care închină toate lumile de când s'așteri veciile pe pământ, și încă atâta vreme cât s'or mai îndura a se așterne, doctorul n'a mai cercetat întrebările cu uneltele științei și meseriei lui, ci s'a înclinat în fața puterii, care îl crescuse și pe el, astăzi, deasupra lui însăși.

Și astfel Toader, băiatul lui Simion Mândruță din Viltotești, a început a împărți și altora din soarele pe care-l adunase în văzduh, deasupra Huiduimanului.

Victor Ion Popa

MIZERIE...

Biată umanitate și biete generații ale secolului al XX-lea care, deși numai de 35 ani, pari îmbătrânit și învechit înainte de vreme! Și biet tineret de azi care pornește către un viitor întunecat! Unde ne sunt speranțele? Unde ne sunt iluziile?

Secol al progresului, secol al mașinismului, secol al confortului și al vieții trepidante? Da, dar e și mai mult: secolul mizeriei.

Secol al incoerenței, secol care produce atâtea bogății cum nici un veac n'a mai produs și care lasă sute și milioane de cetățeni să moară de foame, cu stomacul și pungile goale.

Secol al vieții moderne, secolul acesta ni s'a înfățișat ca o vârstă a fericirii, pentru că totul ne surâdea. Se găsiseră formule, descoperiri trebuiau să răstoarne lumea, progresul trebuia să aducă fericirea universală. Și toate aceste himere, toate aceste iluzii toate aceste speranțe au căzut, una după alta, ca petalele unei flori arse de secetă.

Da, pretutindeni domnește mizeria, această mizerie care credeam că a dispărut, pentrucă aparținea timpurilor trecute. Ea domnește în inimi ca și în suflete, în cămine ca și în viața economică.

Mizeria lucrătorilor: Omul, sclav al Libertății, este sclavul mașinilor; cu cât orele de lucru se împuținează, cu atât nenorocirea crește, cu atât ritmul desordinii se mărește. S'a construit și iarăși s'a construit. A trebuit să vină războiul omorîtor pentru a distruge vechea ordine. Pacea n'a adus fericire. Este de lucru și sunt brațe de muncă, sunt capitaluri și mii de cetățeni ar putea să le facă productive, dar lucrul rămâne neînfăptuit și capitalul continuă să servească numai profitul. În acest timp energiile neutilizate se epuizează într'un șomaj deprimant. Atâtea și atâtea familii rabdă de foame, în timp ce unii trăiesc pe picior mare. Știu, acestea toate sunt poveți cunoscute, dar nimeni nu încearcă să schimbe ceva. Și totuși în fața noastră se deschide calea înspăimântătoare și odioasă a unei prăpăstii.

Mizeria țăranilor: Pământul pe care Dumnezeu l-a dat acelora cari-l lucrează, nu mai ajunge pentru a plăti mâna de lucru, pentru a achita dobânzile.

Pământul moare. Și tineretul care se ridică asistă, neputincios și descurajat, la mizeria care crește, la mizeria care-i aparține direct pentrucă el însuși va fi în luptă cu ea.

Mizeria comerțului: Antrepriza tentaculară absoarbe, strivește, nimicește. Familii care trăiau din comerț, așteaptă scadența cu cassa goală, Și oficiul falimentelor, acest spectru oribil al timpurilor moderne, vine să răpească ultimele vestigii ale unui patrimoniu care odinioară a fost generatorul prosperității.

Mizeria intelectualilor: Acești profesori, acești ingineri, acești medici și acești juriști cari se ofilesc într'o cameră mizerabilă, incapabili de a pune în slujba colectivității știința acumulată de a se bucura și ei de beneficiile instrucțiunii primite, îngroase rândurile șomerilor manuali, semănând printre aceștia cea mai mare desnădejde, obligați și ei să ia în mâinile lor neîndemânatece o unealtă al cărei mijloc de întrebuințare nu li-i va arăta nimeni, deallfel.

Mizerie, implacabilă mizerie a tineretului, ale cărui orizonturi sunt închise, în fața căruia nu sunt decât bariere ce-i îngrădesc orice acțiune, ce-i sfarmă orice elan. Ce vom face cu această generație de cerșetori?

Răspundeți la această teribilă întrebare, voi cari știți să flatați poporul, voi cari trăiți din sufragii: Veți lăsa tineretul să moară de foame? Ceiace faceți cu el, nu e o crimă?

Mizerie spaimă, desnădejde, dureroasă decadență a secolului nostru. Mizerie pretutindeni, în toate domeniile. Și pentruce toate acestea? Pentrucă toate bogățiile, toate bunurile — destinate totuși să fie puse în slujba poporului — sunt concentrate în câteva mâini, sunt în posesia câtorva magnați cari refuză să le pună la dispoziția muncii. Ce ne va aduce ziua de mâine? Noi nu vrem să pierim. Noi vrem să doborîm sistemul și FORȚELE SECRETE care ne aduc atâta mizerie. Noi voim să rupem acest cerc al mizeriei. Pentru aceasta trebuie să realizăm adevărata ordine, socialismul helvetic și acest socialism, care-i aparține poporului, nu va putea fi stăvilit de nimeni. Vrem aer și vrem să trăim. Se va găsi cineva să ne împiedice?

Pierre Favre

(„Front National" organul mișcării naționale helvetice).

Intre eroic şi meschin

Eroicul înseamnă coardă de oţel arcuită aprig de-asupra creştetului. Înseamnă viaţă trăită sub dogoare de flacără albă. Viaţă articulată clocotitor şi intens pe axă înaltă. Sub zodie eroică omul este agitat de permanenţa unui freamăt fecund, creator. Omul eroic la rându-i, străbate măduva veacului în care s'a întâmplat să trăiască — fericit veac! — ca un totalitar flor de străfundă iluminare. Fenomenele se'ncadrează într'un ritm viu cu rezonanţa milenară şi răsturnător lureş de realizări radicale, de realizări mari şi luminoase care transfigurează faţa lumii, frânge destine crezute sacre şi rotunjeşte altele cu raze în veac neştirbite. Închipuiţi-vă, sau numai amintiţi-vă, un foarte natural început de primăvară, sau dacă vreţi, un tot atât de natural sfârşit de iarnă, cu îngheţuri şi desgheţuri plictisitoare, cu ploi încruntate şi soare sfios, cu streşini iescute de umiditate şi cu oameni înegurati pe lângă garduri cu gioi şi clisă — iar linia orizontului tresare leneşă şi rar, frântă parcă de povară de plumb şi scamă a unui veac de ceaţă grea: Deodată se rupe în slavă un tunet, se frânge în zare un fulger, curge ploaea vertical, soarele se'nfige vertical în creştetul naturii, iar omul — acest totinutar motor al destinului istoric — apasă cu nădejde pe coarnele plugului, aruncă voinicește sămânţa'n revenească şi cu sapa'n mână aşteaptă rodul braţelor, vrut de Dumnezeu! Iată eroul şi rostul lui. Un fulger scăpărat deasupra unei lumi orizontale, al cărui aprig zig-zag curmă o platitudine şi despică o viziune, în fundul căreea tremură licărul marilor renaşteri istorice, fermentul dinamic al sacrelor nebunii, care fără să consume întotdeauna, până la muchii de cristal, faptul eroic, îi fulgeră liniile pe fundal de veac şi-i dă grea substanţă de simbol aprins, care'nflăcărează lumea întreagă sau numai un neam, după stema sub care s'a articulat. Dacă acest fulger eroic, scăpărat în lumi albe, neajunse, şi-a oprit zig-zagul pe fruntea sfântului Pavel, lumina lui de fosforescenţă spirituală nu se împiedică niciodată de răzoare. Fără să le niveleze întru nimic, se răsuceşte, dimpotrivă, înlăuntrul lor şi le dă consistenţă specifică. Dar când virgula de foc — zice poetul Nichifor Crainic — scapără de-asupra lui Cezar, sau în creştetul lui Mihai Viteazul, răzoarele naţionale cresc în jurul lor ca ziduri cu temelii eterne. Să ne oprim mai lângă noi, la picioarele lui Mihai Viteazul. Niciodată — dela iluminatul Bălcescu — acest erou nu ne-a fost prezentat sub unghiul înaltei şi justei lui valori.

Nu cunoaştem încă noua lucrare asupra lui, a d-lui P. P. Panaitescu, unde am vrea să-l găsim pe Mihai Viteazu crescut — aşa cum i-a vrut destinul lui — cât un simbol. Căci dacă mitul Călugărenilor, cu atâta soare în juru-i, a fecundat din plin tureşul războinic al românului, apoi atunci când Mihai a zburat peste Carpaţi, a rotunjit simbolul de care vorbeam şi care s'a istovit în fapt concret abia după trei veacuri împlinite. Asta însă nu ştirbeşte cu nimic măreţia eroică a lui Mihai Viteazu. Dimpotrivă. Cu cât viitorul, prins în raza viziunii cuiva, este mai îndepărtat, cu atât dimensiunile eroice ale viziunii respective sunt mai crescute, mai dilatate. Şi cu cât un erou este de substanţă mai pură, îşi freamătă mai lângă cer visul, cu atât destinul îi e mai crud, iar viziunea mai plină, mai clocotitoare. Istoria ne oferă nesfârşite pilde în acest sens, asupra cărora însă, nu ştiu ce lăuntrică cenzură ne îmbie să nu stăruim.

Dar eroicul nu-şi arcueşte boltă numai pe frunte de veac şi nu tremură numai în fund de istorie, ci se zbate din plin în multe din faptele mărunte ale zilei. In urma unui gest neînsemnat — a unui gest ca acela care a făcut din *dinarul* femeii din Biblie un simbol al milei — e cuprins adesea tot atâta eroism cât într'o viziune care-a răsturnat aşezările unui veac. Pentrucă eroicul nu e în funcţie decat de-o strasnică şi radicală atitudine spirituală faţă de noi înşine. Este vorba de-o înfrângere totală a noastră, a eului, care putem afirma că-i creator de eroism în măsura în care poate fi stăpân pe sine. Şi atunci, fără să articuleze gesturi epocale, care să umple istoria, omul cotidian poate fi, totuşi, un om eroic.

Eroismul acesta însă are marele defect că nu-şi impune realitatea sa decât ochiului care ştie să citească adânc în istorie. Care însă e mult mai permanent, mai nelipsit din fiece clipă decât eroismul istoric, eroismul personalităţilor de jar. Dar are şi marea calitate de-a fi blindajul niciodată spart al vrerilor înalte. Şi oricât aş vrea să nu cobor discuţia la persoane, nu pot să nu-mi amintesc de poporul italian, care'n clipa aceasta trăeşte din plin acest eroism integral pe ambele planuri. Ducele Musolini a despicat ţării lui destin nou, cu gest de vizionar, ca un nou *cezar*. Şi atunci poporul italian s'a'ncordat — în fiece gest mărunt, a vibrat în banalul cotidianului, în ritm cu *dulcele* lui. S'a dat blindaj de cremene care'n curând va cârmi din loc istoria europeană. Căci rar s'a văzut în istorie un popor care să se fi identificat atât de mult cu sine însuşi, să se fi învins atât de unitar pe sine însuşi, să-şi fi boltit atât de magnific rostul lui în lume.

Dar eroicul cotidian, al gestului mărunt, nu creşte numai pe plan naţional, ci pe toate feţele vieţii Acest eroism dă substanţă istoriei, în timp ce gesturile mari îi rotunjesc doar sensurile şi de-aceea ele apar numai atunci când e nevoe, când fundul zărilor începe să se întunece.

Nu simţiţi astăzi această chemare?

Rândurile de faţă n'au izbutit să fie ceeace iniţial intenţionam. De-aceea consideraţi-le ca o simplă invitaţie la eroic, numai ca o evadare abstractă din meschin.

Niţă Mihai

Sensul naţionalismului integral

România actuală e o ţară lasă şi în însăşi substanţa ei structurală falsificată. Deşi paradoxal, se poate spune cu deplină certitudine că noi Românii în realitate nu suntem ceeace aparenţele politice de astăzi arată. România democrată oferă spectatorului lucid acest peisagiu ciudat şi fantastic: o discrepanţă radicală şi uluitoare între fondul etnic veritabil care zace în străfunduri istorice şi formele impuse de manifestarea lui. E aproape o minune cum o ţară închegată ca a noastră s'a durat pe nişte iluzii atât de naive şi goale de conţinut ca acelea care stau la baza politică a statului român.

Nu e vorba aici de o readucere în discuţie a tezei junimiste. Ideologia Junimii a avut o viziune prea de suprafaţă a problemei ce ne preocupă. Doar Eminescu în articolele sale înfiorate de-un surprinzător duh profetic a rostit cu glas de iluminat adevărul românesc, aşa cum apare el în adâncimile abisale ale fiinţei noastre colective. Intuiţiile lui, asemeni unor fulgere, au spart hotarele timpului şi şi-au arcuit o imensă boltă de gândire peste veacuri.

Eminescu, pare-se, a ştiut sau poate a simţit instinctiv că un naţionalism dacă nu este integral nu mai e naţionalism, adică nu mai are acea duritate pătrunzătoare şi fecundă specifică tuturor elanurilor mari ale vieţii. Deaceia el a preconizat un sentiment al iubirii de ţară exclusivist şi robust a cărui obârşie se ascunde în filosofia schopenhaueriană. Naţiunea este o realitate ce face parte din chiar firea naturală a lucrurilor. Pentru a se desfăşura potrivit legii ei imanente de existenţă, această realitate trebuie să-şi păstreze nealterată puritatea organică. Numai astfel ţelurile ei se vor împlini şi se vor orândui pe o linie precisă în cadrul obiectiv al deveniri istorice. Logic, tot ce se împotriveşte sensului de desfăşurare a vieţii unei naţiuni şi tot ce ar putea la un moment dat să-i compromită puritatea, se cere distrus în virtutea unui suprem şi profund principiu existenţial. Văzut în lumina nouă a acestei perspective verticale, actul distrugerii nu conţine nimic imoral în rostul său ultim. El este doar atât: un gest de legitimă apărare şi de risipire a primejdiilor ameninţătoare. A distruge un duşman care caută să roadă din rădăcini fiinţa unui individ sau a unei colectivităţi, — zădărnicindu-i astfel însăşi sensul vieţii, înseamnează a săvârşi o acţiune de superioară etică, de curaj demn şi conştient.

Sunt convins că naţionalismul românesc integral va ajunge la victoria de sânge şi foc a zilei de mâine numai dacă trăeşte şi înţelege astăzi cu ardoare acest adevăr.

Fiind unul din cele mai măreţe momente ale istoriei noastre, naţionalismul integral, intrat acum în albia unei monumentale desfăşurări, trebuie să se întemeieze la izvoarele lui străfunde pe o concepţie unitară despre lume şi viaţă. O concepţie care să cuprindă în zările ei lăuntrice întreaga suprafaţă şi adâncime a spiritualităţii româneşti. Altfel, ei nu va fi la înălţimea misiunii lui cruciale.

România zilelor noastre, aşa cum apare ea în manifestările politice oficiale, este ţara tuturor lasităţilor, trădărilor şi compromisurilor. Incontestabil, nu există un spectacol mai degustător şi mai plat ca acela al României democrate.

Pretutindeni domneste cea mai fadă indiferentă, pretutindeni scepticismul şi spiritul critic de proastă calitate şi-au întins plăgile ucigătoare. Democraţia românească se identifică cu o epocă de neîntreruptă şi stupidă somnolenţă care ne-a scufundat în cele mai murdare ape ale istoriei. Când încerci să raportezi valorile noastre etnice, în ansamblul lor, la scara valorilor universale, te cuprinde un iremediabil şi devorant desgust faţă de toţi acei cari militează încă, — din rea credinţă ori din tâmpă inconştienţă, — pentru o menţinere a spiritului românesc la aceiaşi temperatură normală şi sterilă de până acum.

România modernă ca să nu rămâe definitiv năruită în propria ei incapacitate democrată se cere salvată. Problema salvării istorice se pune pentru noi în cei mai acuţi termeni.

Sau izbutim să ne ridicăm deodată în faţa lumii ca o putere disciplinată şi independentă, sau pierim în noaptea densă a istoriei, de unde nici o forţă imaginabilă nu va mai fi în stare să ne scoată. E tragică, dar nu mai puţin frumoasă această alternativă a problematicei româneşti.

Cealaltă Românie, anonimă şi una în vrerea ei stăncoasă, România subterană, cum foarte bine i-a zis Emil Cioran, şi-a manifestat întâiele semne de sănătoasă reacţiune.

E vorba de România naţionalistă, ţara suferinţelor şi a frământărilor în adâncuri. Din straturile ei bogate în sevă şi în primăvară tinerească va izbucni avântul iraţional al transfigurării şi al înălţării mântuitoare.

Niciodată noi n'am avut o nevoie mai mare de acte iraţionale ca acum. Pentru a se salva, România e silită să-şi depăşească vechile şi obişnuitele ei cadre, ceeace este cu neputinţă în afara unei fanatice exaltări colective. Cheia mântuirii noastre naţionale aici stă: în trăirea frenetică a unui fapt de nepărmurită credinţă. In lumina acestei trăiri orice lucru îşi va câştiga o nouă semnificaţie şi va avea o mai trainică justificare.

Adevăratul naţionalism izvoreşte dintr'o concepţie integrală despre existenţă, care, numai ea, stăpâneşte virtuţi depline, proectată fiind pe planul larg al viziunilor metafizice.

Să nu vă pară ciudat dacă România va trece printr'o fază de îmbeţşugată orgie de iraţionalitate şi fanatism spre a izbuti să-şi cucerească o poziţie mai ridicată şi un echilibru lăuntric de nezdruncinat. Faza aceasta alcătuieşte timpul de răscumpărare a tuturor păcatelor, timpul în care România îşi va arde toate impurităţile şi îşi va lichida toate insuficienţele.

Naţionalismul integral are o menire demiurgică: aceia de a ne smulge fiinţa etnică din temeliile ei moştenite pentru a o înălţa în sfere cu mult superioare. Dacă acest mare rost al lui va fi zădărnicit, indiferent din ce motive, România se va dovedi o ţară fără destin, fără nici o misiune în lume. Şi-atunci numai pieirea în neant ne va mai salva.

Prezentul românesc e tulbure. In structura lui se interferează două epoci; se luptă crepuscului cu aurora. E tocmai vremea cea mai potrivită pentru apariţia marilor figuri istorice. Acordând credit desăvârşit mitului demonic al lui Goethe, noi aşteptăm cu imensă încredere întruchiparea unui Daimonion al istoriei româneşti.

Rup un minunat pasagiu dintr'o lucrare a lui Lucian Blaga:

„...timpul demonicului, sau al marilor creaţii pozitive şi al faptelor ce fascinează veacurile, e timpul tulbure, haotic, de criză şi întunecare, de desechilibru şi de fierbere. Peste epocile lucide demonicul nu se coboară în chipul limbilor de foc inspiratoare de gânduri şi de fapte ce rămân.. Ceeace urmează e o simplă şi logică consecinţă: într'un mare oraş, produsul caracteristic al epocilor lucide şi de înaltă civilizaţie, demonicul se sufocă".

Septimiu Bucur

Mămăliga rega

O vizită Muze

Suntem un popor de plugari.
De plugari innapoiați.

Este atât de adevărat acest lucru, că nu-i nevoie să mergi să-l constați la fața locului. Ar fi prea groaznic. Destul să te gândești că trei sferturi din greutatea noastră economică o constituie cerealele. Agricultura. Dar agricultura la noi nu-i agricultură. E un fel de chiul sinistru pe care-l tragem acestui sfânt pământ ca icra și care are încă puterea de a ne hrăni ani îndelungați de acum înnainte. Țară „eminamente agricolă" se spunea înnainte de războiu. „Țară agricolă fără agricultori" i-a spus de curând d. N. Iorga.

Pământul se lucrează la noi, așa cum merg toate treburile în țara noastră: de mântuială. Pământul e un blestem pentru poporul acesta care trăiește încă panica invaziilor, panica instabilității. Ion al d-lui Rebreanu e un tip rarissim și dacă autorul are într'adevăr geniu, el trebue să scrie un nou roman în care Ion să fie prezentat în noua lui ipostază de funcționar! Da, da, Ion e astăzi notar, e perceptor, este el ceva cu leafă pe undeva pe la țară, în capitala județului, ori chiar pe-aici prin București.

Și fiind lucrat prost, pământul a devenit infertil. De aci, toată discumpănirea noastră economică, tot marasmul în care ne sbatem. Toate relele de care suferim mi se par mie că se trag tocmai din ușurătatea cu care ignorăm pământul. Tolstoi care ura civilizația materialistă a banului și a „orașelor cimitire" găsea în pământ sensul înnalt al existenței. Pământul îți dă într'adevăr nu numai mijloacele imediate de traiu — dar el îți dă și echilibrul moral. Un Mussolini și Adolf Hitler au înțeles această regulă simplă a vieții popoarelor și ei au pus agricultura pe primul plan al preocupărilor.

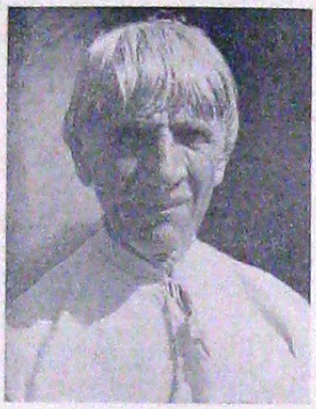

Nici orașul românesc

— nu este, la noi, o celulă de viață stabilă. Dacă exodul spre oraș e înspăimântător, e de mirare, totuși, că urbea nu dă Românului cumpăna sufletească. Uitați-vă la Bucureștiul acesta. În câțiva ani numai, fața lui e alta. Clădiri peste clădiri în toate formele și în toate stilurile. Bucureștiul nu mai are o fizionomie a lui care să-i definească mai bine caracterul — el este un muzeu al tuturor formelor de viață românească, începând dela bordeiul mahalalei până la sgârie-fulgerul american — o revistă a tuturor influențelor și arbitrariilor. Cine a călătorit în străinătate, a văzut că orașele au un specific al lor, o culoare și un fel de-a fi care-i dă tonul, originalitatea. La noi, care cum i se năzare își construește casa cum vrea, strada ocolește după anume capricii. Am citit ieri în ziare că acum, după noul plan de aliniere, câteva block-house-uri vor fi supuse dărâmării! Ați observat cum unii proprietari dau jos fatadele caselor și le fac după noua modă cubistă. Am văzut în plin câmp, în preajma Capitalei, ori chiar mai departe la țară, cum noul stil a sucit până într'atâta mințile, că nu rar vei întâlni în mijlocul boziilor și-al pălămizii cutia albă a unei astfel de case. Nu avem atașament față de obiectele habituale și mobila a fost și ea svârlită în stradă și înlocuită cu alta modernă, dela Szekely & Retti! Chiriașul este prin definiție instabil. Cel român cu atât mai abitir. Cunoașteți schița lui Carageale în care unul,—să-i zicem nenea Mache — deși aproprietar de case nu locuia totuși într'însele. Le închiria altora și el, la rându-i, era chiriaș. Îi plăcea să se mute! Și se muta la fiecare Sf. Gheorghe și Sf. Dumitru...

În restul literaturii, afară de poesia de sacerdoțiu și intimism de influență jammistă a d-lui Ion Pillat — nu întâlnim sentimentul statorniciei, ca în marile romane burgheze ale autorilor francezi ori englezi.

Lipsa acestei soluții de continuitate și în viața urbană eu mi-o explic prin faptul că orașele noastre sunt înșile niște sate mai mari și mai pretențioase. Eram deunăzi la Tecuci — Tecuciul e oraș vechiu — și spațiul era așa de larg, volumul de viață așa de simplu și de măsurat, că mă credeam la mine la țară. Nu, nu, suntem toți niște țărani — țărani răioși cari, vara, în puterea zădufului, umblăm cu cravată, guler tare și haine negre. Niște țărani pucioși cu Chrysler la scară — ultimul model, dar cari nu facem baie cu lunile!

Satul, marea realitate

Așa încât, revenirăm la premiza dela începutul articolului. Satul — iată marea realitate românească.

Dar tocmai acest sat constituie în sine un dezastru. Acest sat ne era până deunăzi complectamente necunoscut. Aveam la îndemână tomuri întregi de producție poporană, aveam chiar fototeci în care se adunaseră cele mai subtile producții spirituale ale sale. O literatură limonioasă — am numit semănătorismul — ne deprinsese cu tipul unui țăran idilic, un țăran cosbucian prins în fuga automobilului, Duminica, pe marginea șanțului. Nu se cunostea, dincolo de vitrina librăriilor, țăranul real, talpa adevărată a țării.

Abia în 1906, în plin țărănism literar, o anchetă întreprinsă în lumea satelor de către un om cu cap, pe atunci ministru de interne — dă la o parte vălul gros care despărțea 85 la sută din populația țării de celelalte 15 procente cari vărsau sudoarea acestora pe Șena iar când veneau și pe la București, își ascultau repertoriul teatral, tot în franțuzește! S'au scurs de atunci abia 30 de ani și progresul nu ni se pare a fi depășit viteza cu care aleargă melcul.

Țăranul lui Cogălniceanu era unul. Altul era plugarul lui N. Iorga, altul cel al poporaniștilor ieșeni.

Războiul cel mare ne-a dat surpriza unui țăran curat ca o icoană. Iar acum după 15 ani de democrație, descoperim un nou țăran, țăranul acesta pe care l-a descoperit sociologul Gusti.

Mărirea și decăderea unei rasse

Cum se prezintă țăranul acesta? Răspundem: lamentabil.

Într'o discuție pe care o aveam cu profesorul Gusti, îi arătam tot scepticismul meu față de o problemă ca aceasta, adevărată problemă de stat. Și profesorul, cu robustul său optimism, îmi spunea că nu trebuie să disperez asupra destinelor acestui Neam. Într'adevăr, d. Dimitrie Gusti are geniul acesta al sociologiei de teren, o sesizare superioară a stărilor de fapt și eu îl prefer față de 1000 de catedre îmbâcsite, sterpe. De 15 ani încoace, Gusti, prin Institutul social român și, acum în urmă, prin Fundațiile regale, bate aceeași potecă aspră, țărănimea, și păcat că M. S. Regele nu s'a gândit să-i încredințeze profesorului acesta puterea, lui personal; România ar fi devenit, toată un șantier.

Boli sociale, boli morale

Să nu disperăm asupra viitorului acestui Neam? Este foarte adevărat că, de două mii de ani, o mână caldă supremă îi poartă pasii prin besnă și, ori de câte ori a căzut și a sângerat, el s'a ridicat, renăscut din propria-i pulbere. Dacă răsfoiești albumele cu fotografii ale Fundației, vei vedea extraordinare tipuri de țărani, vânjoși ca niște leoparzi și frumoși, frumoși și distinși — figuri de mare clasicism. Femei cu obrazul tutuniu și ochii ca două focuri aprinse, dau tipul splendid al Românceі acesteea cu toate meritele și păcatele ei. Câteva ore în mijlocul unei echipe regale la lucru sunt tot atâtea momente de reconfortare și optimism.

Dacă ici însă mai adânc seama, observi că toată frumusețea aceasta e minată, ca un măr domnesc, de o tristețe. Eu știam cât sunt de prăpădiți țăranii noștri, cât sunt de păcătoși fizicește. Statisticile aceloraș echipe, însă, m'au îngrozit. Tuberculoza, pelagra, sifilisul, alcoolismul și alte câteva crâncene boale sociale seceră pe capete populația rurală și dacă ar fi să arunc vre-odată bombe, ei bine, la fiecare colț de stradă

EXTE

GRINGOIRE. — Propaganda Frontului popular, în recentele alegeri franceze, a fost susținută de postul de T.F.F. „Radio-Liberté", având ca președinte pe Edouard Daladier.

◆

Noui desordini comuniste au isbucnit în Spania: la Yécla (Murcia), au fost incendiate 15 biserici; tot acolo, preotul Terul a fost ars pe rug; bisericile din Ferrol, San-Salvador și Alcazar au fost profanate și arse; la Santander comuniștii au ranit 12 inși; la Badalostassa au fost omorâți 4 gardieni civili; la Melila (Maroc), un grup de soldați, conduși de comuniști, au prădat o bancă; la Puebla de Guzman și la San-Bartolomé, au fost confiscate pământurile și împărțite comuniștilor.

◆

Marcel Cachin, șeful partidului comunist francez, a spus la o întrunire ținută la Douai: „Dacă se face război, după câteva săptămâni muncitorii înarmați de capitalism, vor întoarce armele împotriva acestuia, spre a face revoluția mondială.

◆

Cinci comuniști francezi fac parte din Komintern și anume: Cachin, Marty, Thorez, Duclos și Monmousseau.

◆

Un prieten devotat al Sovietelor este profesorul Langevin, francmason. El este agentul de legătură între Moscova și masoneria franceză. După moartea lui Barbusse el a fost numit președintele comitetului „contra războiului și a fascismului".

◆

În vederea recentelor alegeri din Franța, Kominternul a trimis, între

...lă în București

...la ...ul Satului

aș face să explodeze câte una, cu această parolă invariabilă: SALVAȚI ȚARANIMEA! Fiindcă aceleași statistici arată că mersul acestor boale e în progres. Iată, acum de curând, într'un sat din Basarabia, făcându-li-se analiza sângelui, 50% dintre copii au fost găsiți infectați de sifilis! Cu siguranță, că ceilalți 50% sunt atinși de oftică, paludism, degenerescența etc. Mi-a fost dat să văd astfel de copii prin satele de sud ale Basarabiei. Nu erau copii. Erau așa niște pui de fantome gălbejite, un spectacol care te înnebunește pur și simplu.

Adăogați la acestea, fatalele maladii morale care decurg de aci. Adăogați politicianismul care turbură dela un capăt la altul spitalul acesta imens care este țara.

Popor fudul al dracului, scorțos, luxul și păduchii de lemn ne omoară! — cum mai scriam altă dată aiurea. E îngrozitor să se știe că suntem unica țară în care bântuie tifosul exantematic. Tifosul e boala necurățeniei, a neutilizării săpunului — a păduchelui de corp!

Roși de boale și sub-nutriție (mămăliga națională e un aliment odios, mai ales când e mâncată cu ceapă — secerați de desnădejde, hucur și politicianismul care îi face pe toți lefegii — țăranii noștri vor înnebuni curând-curând și, odată cu dânșii, vom lua câmpii toți!

Ei au fost trădați de guvernele țării, au fost trădați de deputații și politicianii locali; acum în urmă, au fost trădați chiar de feciorii lor, intelectualii. Mii și mii de pseudo-cărturari se întorc acum asupră-le și nu numai că nu le ajută cu nimic, dar îi batjocoresc pur și simplu.

Fiecare puturos care a absolvit câteva clase de gimnaziu și este acum să zicem perceptor—e o scroafă de om care din copacul mizeriei lui situații în stat, stropește și pe tat'său și pe măsa!

Grădinile Semiramidei

— A, dar prea pesimist ești! — mi s'ar reproșa din nou.

Știu, pe drept cuvânt, că în poporul acesta zac puteri latente de neînchipuit. Cunosc toate marile lui calități și am convingerea că dobitoci ca de-alde Ion Mihalache care a avut loc un moment dat țara la picioare, putea să facă din România grădinile suspendate ale Semiramidei. Dar în loc de visul acesta pe care-l așteptau cei 12 milioane de însetați, fostul învățător ne-a pricopsit cu cea mai ordinară șleahtă de politiciani. El, d. Mihalache, își organizează acum cadrele și este, la ora aceasta, cel mai feroce corupător al tineretului. Căci nici nu se poate închipui că un tânăr aleargă să se înscrie în partidul național țărănesc, fără să aibă viziunea ciolanului pe care-l va deține mâine. Politică de idealism eu nu văd decât în anume organizații de dreapta și dacă și ele vor trăda visul cel mare — nu ne rămâne atunci decât să ne atârnăm fiecare câte o piatră de gât și să ne aruncăm în cel mai apropiat bent...

Și cum să nu fii trist și să nu disperezi când alt dobitoc sinistru — am numit pe d-rul Angelescu — a împuțit țara de igrasie și obligă pe copiii țăranilor să meargă 7 ani la școală, după care le dă dreptul, printr'un examen de diferență, să treacă în clasa IV-a de liceu, adică direct în buget. Când țăranilor noștri, în situația de azi, nu carte le trebue și posibilități de a se face slujbași la stat. Eu le-aș da în doi-trei ani acea lumină elementară de care au strictă nevoie — și fiecare școală aș transforma-o în dispensar, în spital. Nu 7 și 8 învățători într'un cătun — ci măcar un medic la fiecare 1000 de locuitori, domnule medic ratat Angelescu! Strămoșii noștri au trăit și fără carte — erau înalți cât ușa! — dar fără higienă, fără sănătate, ne ducem dracului!

Muzeul satului

D. profesor Gusti a realizat acum altă năzdrăvănie. D-sa a făcut la Șosea, în cadrul LUNII BUCUREȘTILOR, muzeul satului românesc. Vre-o 15 gospodării din diferite puncte specifice ale țării au fost ridicate de acolo, aduse în Capitală și reconstituite în poziția și amănuntele de la origină.

Mi-am pus întrebarea, cum probabil mulți și-au pus-o ca și mine:

— Ce e asta, Domnule? Asta ne mai lipsea? Cele 2—3 milioane cheltuite aci, nu era mai bine oare să-i fi vărsat într'un sat și să fi făcut din el o comună — model? Nu este toată adunătura aceasta de case diferite un tot hibrid? Nu știm noi cum e satul?

Judecata ar fi prematură și elementară. Tot așa am putea spune de pildă că nu-i necesar nici muzeul zoologic, de oarece toate acele animale împăiate le-am văzut, vii, la circ. Bine ar fi fost, evident, ca acele 2—3 milioane să fi fericit un sat real.

Muzeul satului are însă alt scop. Un scop educativ. NU CUNOAȘTEM SATUL. Nu cunoaștem satul decât din tren și din pastelurile de turtă dulce ale lui boer Vasile Alecsandri. Eu am întâlnit un scriitor, om căsătorit, cu copii și funcționar, care nu văzuse încă până astă vară un sat.

Nu cunoaște satul nici d. Ion Mihalache, fecior de prunar.

Și una e satul din imaginea noastră didactică și cu totul altceva e satul din realitate. Satele noastre — afară de câteva mai mari, care sunt și stațiuni balneo-climaterice — nu au nimic care să atragă pe vizitatorul simplu, pe acel orășean, care nu e numai decât folclorist, filolog ori elev de-al d-lui Gusti. Un bucureștean, fie el oricât de democrat, dacă ar fi silit să rămână într'un sat, după o săptămână numai își ia câmpii.

Și ce nu s'ar putea face din sate! Fiecare sat ar putea fi o mică grădină, în care citadinul s'ar putea retrage la sfârșitul săptămânii și o lună pe vară, ca într'un Paradis.

Muzeul satului dela Șosea are și o poziție bine aleasă. El este mai întâi așezat aci, deadreapta marei promenade și cred că nu va exista mașină, nu va exista chefliu și nici o pereche de îndrăgostiți cari să nu se abată pe aci să-l viziteze.

Eu l-am cercetat înnainte de a fi inaugurat. S'a realizat aci, numai într'o lună, o mică minune. Vei întâlni paele, cocenii, bălegarul, umbra, fumul, ulița, biserica, sfânta cârciumă — tot ce face caracteristica unui sat. Casele și curțile au fost reclădite în toate detaliile lor originare. Au fost aduse aci case din Munții apuseni, dintre acelea cu acoperișul înnalt cât un munte; a fost restaurată o gospodărie din Gorj, o adevărată capodoperă; o locuință de pescari, o așezare din Bucovina, alta din Ilfov, etc., etc.

La intrare, e un mare pavilion — copiat și el — pentru expoziție.

Toată migala asta e sub supravegherea vrednicului și priceputului maistor Victor Ion Popa, secondat de d-nii H. Stahl, Octavian Neamțu (colaboratorul lui „Sfarmă") și de alți tineri și entuziaști „arhitecți" și „ingineri". Gusti vine și el de două ori pe zi, în mașina aceea neagră, lungă cât șoseaua Kisselef — să vadă cum îi crește, ca din pământ, opera. M. S. Regele a fost deunăzi pe acolo și s'a arătat încântat.

Muzeul satului va avea darul să apropie și pe bucureștean de sat. La noi, clasele sociale — satul și orașul în specie — se disprețuiesc reciproc. (Mă, țărane!)

Când l-am vizitat eu, satul nu era încă pus la punct. Am văzut acolo multe lucruri interesante — moara aceea plutitoare de pe Siret, alta de vânt — și, desigur, nu le divulg aci din motive binecuvântate.

Aș fi însă de părere ca organizatorii muzeului să expună neapărat toate acele statistici cu sifilisul, oftica, avorturile și jupuiala satelor; să lege vaci în curte, să le înjuge la plug și să le bată; să expună niște ologi, niște nebuni și niște bețivi; să presare, dacă se poate, purici și păduchi prin casă; să organizeze o întrunire electorală — și chiar o horă cu lăutari.

Știi, satul adevărat...

N. Crevedia

...RNE

altele, următoarea instrucțiune celulelor comuniste franceze: „Se va exercita un control minuțios asupra tuturor prefecților și chiar de pe acum, trebue să se înceapă o campanie de presă împotriva acelora dintre ei cari sunt reacționari, precum și contra funcționarilor Ministerului de Interne și ai Siguranței Generale [illegible] să fie înlocuiți prin orice mijloace".

La Paris, în str. Hauteville No. 54, funcționează o filială pentru Europa a [illegible] MOPR, condusă de Armand Pillot. Biroul central pentru Franța e condus de Zimmermann, colaboratorul lui Eberlein. Birourile regionale sunt dirijate de Cordier și numărul lor se ridică la 200. Pe lângă MOPR funcționează o școală a ajutorului roșu internațional, unde se predă: „tactica și strategia luptelor de stradă" și „metodele și technica propagandei în cazărmi".

CANDIDE. Cu prilejul recentelor alegeri din Franța, a fost văzut, pe zidurile cartierului Clignancourt din Paris, următorul afiș electoral:

Alegătorilor [illegible] din arondismentul al XVIII-lea.

Noi l-am apărat pe Dreyfus.

Să realizăm apelul lansat de Karl Marx: Proletari din toate țările, uniți-vă!

Mare meeting [illegible] 18, la orele 8.30, în str. [illegible] No 46.

Vor vorbi: Marcel Cachin, Charles Rappoport, Armand Pillot, [illegible].

Un orator va vorbi în idiș.

Sentimentul tragic al istoriei

După cum visul realizează mai plin și mai transfigurat viața, drama împlinește mai viu și esențial istoria. Pe acest drum, visul și drama se îngemănează într-o transfigurare și esențialitate. Adâncind prin elibare viața, visul individualității și visul popoarelor — sunt popoare care au visat și visează din prisosință și generozitate, — împrumută acestora icoane despre ele însile. Deosebirea e că în primul caz, al individualității, imaginea este subiectivă și numai arareori atinge împlinirea cosmică, iar în al doilea, icoanele sunt totalitare, sunt totdeauna cosmice. Cea mai adecvată înfățișare și evocare a acestora pe plan istoric este drama. Drama, mai ales sub aspectul specific al tragediei și care ne interesează aici în primul rând, amplifică istoria prin adâncire, o lărgește prin condensare, o dinamizează prin înclestarea conflictelor, și-i dă semnificații prin tălcuirea destinului. În tragedie, destinul, momentul istoric și misiunea neamurilor sau a generațiilor sunt întrupate în eroi. Prin glasul lor fulgeră povestirea prăpădului sau anunțarea mântuirii. Dealtfel, dintr'un început, eroul este o împăcare a contrariilor. Într'o mână poartă isbăvirea, într'alta amenințarea și prăpădul. Echilibrul său este pururea dinamic. Ființa lui nu-i decât sinteza celor două forțe în permanentă tensiune. Dacă izbăvirea îl duce la lumină și biruință, contrarul ei poate să-l ducă la stingere totală. Așa cum este — o coincidentia oppositorum — în ființa lui se întretae drumuri diverse și se involbură întrebări hotărîtoare, de răspântii. Se încrucișează drumurile istoriei și se involbură întrebările destinului.

1. Destin și Istorie. Sunt două realități inseparabile pentru cine vede direct și cu proprii săi ochi Istoria se creiază și se consumă. Din acest punct de vedere, sunt epoci și generații creatoare, precum sunt epoci și generații consumatoare. Cele din urmă trăiesc din substanța celor dintâiu. Ele alterează, denaturează și epuizează totul. În asemenea epoci în locul viziunilor se înlocuiește formalismul și acele idole, de toate categoriile, de care vorbea Bacon. Sentimentul prăbușirii se prezintă vag, dar articulațiile sunt prea slabe ca să se mai poată închega într'o supremă încordare. Se trăiește minor și degradant declinul. La aceste întorsături de drumuri flora epigonilor apare abundentă. Semnalul de alarmă nu e dat, în acest caz, de cei cuprinși în jurul morții. Otrava decadenții e prea puternică. Cercul vederii lor e prea îngust. În asemenea stări de lucruri, miopia, schimbându-și sensul și înfățișarea, ia proporții istorice. Nu citâm ex. nici din trecutul îndepărtat, nici din cel apropiat, nici din alte părți, nici dela noi. Aceasta, din convingerea personală pe care o avem despre istorie. Istoria nu este numai trecut. Este și prezent. Dar mai ales viitor. Și aici trebuie să cadă accentul esențial: Acuma, ca să încheiem considerațiile din acest alineat, trebuie să spunem că lozinca salvatoare, semnul deschizător de alte drumuri vine din afară. Vom vedea mai la vale cum și unde. E firesc să fie așa. În aceeași comunitate, considerând lucrurile din perspectiva creației, epocile sau generațiile creatoare și consumatoare sunt în raport de succesiune, nu de coexistență. Coexistența poate fi din alte puncte de vedere: biologic, civic, social, etc. Dar aceasta nu importă deocamdată.

Dată fiind afirmația de mai sus, istoria apare ca tridimensională: trecut, prezent și viitor. E bine să atragem atenția că pentru poziția noastră, dimensiunile prezentului și viitorului sunt mai revelatoare.

Trecutul semnifică istoria consumată, istoria depozitată în cărți, în archive, în biblioteci, într'un cuvânt, istoria care ascultă și se supune tuturor interpretărilor și răstălmăcirilor. Istoria moartă. Pentruca să mai poată renaște, de acest fel de istorie trebuie să se apropie duhul animator al vieții. Inimi înțelegătoare și mari, care trăiesc din învolburări vizionare și dăinuire. Sub biciul de foc al verbului lor, moartea se schimbă la față, iar istoria consumată se transformă în icoană vie. Epocile renasc, figurile trecutului se dinamizează, devenind pilde vii. Numai că în acest caz, nu mai suntem în trecut, ci în prezent, sau mai mult în viitor. Perspectiva s'a schimbat radical. În loc să străbatem, — cum se face în majoritatea sdrobitoare a cazurilor istorice — prezentul și viitorul în trecut, aducem trecutul, transfigurat de puterile spiritului creator, în actualitate. Prin această inversare totală, se împlinește un proces osmotic, în urma căruia trecutul devine o dimensiune a prezentului și mai ales a viitorului. Acest lucru se evidențiază adânc și limpede în tragedilie, cu duh istoric, (nu istorice) ale lui Lucian Blaga.

Prezentul este a doua dimensiune a istoriei. Durând punete de legătură între celelalte două brațe ale istoriei, trecutul și viitorul, fizionomia lui e mai puțin conturată. Dar, este mai cuprinzătoare decât trecutul și mai intens trăit decât viitorul. În asemenea momente, trăim paroxismele, crizele, revoluțiile sau prăpădurile istorice. Dacă rezistența este superlativă și poruncile sângelui mai puternice decât vântul prăbușirii, articulațiile prezentului se întăresc și se definitivează în construcțiile viitorului.

Privit din acest unghiu, prezentul este un mare cuprins de latență. Latențele îngemănează prezentul și viitorul. Actualizarea lor parțială imprima marcă temporică prezentului. De altfel, determinațiile prezentului, brațele prin care se leagă de istorie, sunt prezențele. Prezențele sunt semnele actualității. Rostul lor istoric se împlinește numai în măsură în care deschid drumuri spre viitor. Altfel, rămân numai la o simplă conștiință temporică a momentului trăit. La acest grad de conștiință rămâne animalul. Blazonul vieții animale este prezența. Pentruca dela conștiința temporică, — oricât de vie și de încărcată de determinați ar fi ea, — să trecem la conștiința istorică, trebue să intervină memoria și previziunea, adică trecutul și viitorul. Numai așa omul, singura ființă creatoare de istorie, trece dela conștiința temporică la conștiința istorică.

Aici intervine a treia dimensiune a istoriei, — și cea mai importantă pentru ceeace urmărim acuma, — viitorul. Prezentul, cu toate aderențele și fețele lui, prezențele valorează în măsura în care însemnă prevestire și preludiu. Prezentul este o mare trecere spre viitor. Numai în această ultimă ipostază ciclul momentelor istorice se desăvârșește. Dacă trecut, după cum am văzut mai sus, înseamnă moarte, viitor înseamnă nemurire. Idee izvorâtă din coasta bărbătească a morții, nemurirea, cu toată seria creațiilor pe care le determină tocmai pentru a infrunta moartea, este generatoare, prin excelență, de istorie. De altfel, alături de marile idei cu destin creator de istorie, poezie și metafizică, iubirea și moartea, nemurirea condensează, la puteri maxime spiritualitatea. Nemurire, în alți termeni, înseamnă octava spiritualității.

Privind lucrurile mai de aproape, ne dăm seamă imediat că cele trei dimensiuni ale istoriei corespund întocmai dimensiunilor omului. Cum vei defini omul, separându-i de restul ființelor, dacă nu prin ideea morții, a nemurirei și legăturii dintre ele, prezența? Acum înțelegem perfect de ce caracterul esențial al omului este cel istoric și, cum omul prin datul primar al existenței sale, se integrează în ritmul istoriei.

Intrebarea ce se pune acum este următoarea: Cum se concretează puterile istoriei? Răspunsul nostru este categoric: prin Destin. Fiecare popor, fiecare om, epocă sau individualitate își are destinul propriu. Acesta nu se discută. Se acceptă sau se contrafface. În primul caz, se împlinește cu necesitate în al doilea se neagă și se falsifică.

Destinul creste din inima istoriei. Nu importă justificări și întemeieri din simplul motiv că ne este dat. E dat așa cum ne sunt date lumina, viața, sângele, vinul și pâinea. Il purtăm noi ca și istoria. Creator devine numai când este acceptat integral. firesc și când este tălmăcit în adevărata lui lumină. Numai atunci puterile lui sunt una cu puritatea și autenticitatea. Și numai la această stare de izvor destinul devine creator de istorie. Pentruca osmoza între puterile lui și procesele istorice să se împlinească, se presupune o identificare de aspirații, o înțelegere exactă a momentului sau a epocii și un avânt clarvăzător spre viitor. Numai la acest punct, destinul personalității este una cu cel al comunității, ia rătăirea individuală devine istorică, și prin asta, comunitară. În această zonă numai individul se găsește în spetă și spetа în individ. În termeni mai concreți, destinul individualității este una cu destinul epocii, al momentului istoric, al națiunii. Exemplarul unic poartă pe umerii lui misiunea comunității și comunitatea oglindește destinul fiecărei individualități.

Aici, la această răspântie, unde se deschid căile înălțimilor sau a prăbușirilor, de unde ne chează biruința sau pierzarea, apare sentimentul tragic al istoriei.

Grigore Popa

Niște români...

Publicăm aci răspunsurile scrise și orale ale unor candidați evrei la bacalaureat, pe care d-na profesoară Sofia Pascu a avut fericita inspirație să le publice într'un număr recent al revistei „Insemnări ieșene".

După stil, ele pot fi foarte bine răspunsurile cunoscutului editor și om de cultură dela „Adevărul" Pauker. Afară, numai, dacă n'or fi ale camaradului, Azor Teodorescu Tudor Braniște...

TEZA LA LIMBA ROMANA

— Spre a da mai multă viață naturei Alecsandrii se servește de diferite animale: o veveriță, lupi ce urlă și omul în mijlocul drumului.

— Ce frumos ne spune Alexandri în celebrul poezie:

„Nori fug, ninge încetează, se iveste soare".

— Pastelul cel mai reușit de Vas. Alexandrii este: Toamnă de vară.

— Vasile Alexandri bradul din Mircești cum îl numește Emenescu.

— Avântul patriotic (a lui Alexandri) se vede în poezia deja cunoscut Penes și un Curean.

— Poezia lui Eminescu e un cadru în care se preling ideile.

— Spune Eminescu:

Mai am un singur dor
In viața-mi pustie de seri!

— Sadoveanu este scriitorul Moldovei de sus cu șesurile și dealurile pline de praf.

RASPUNSURI ORALE

Limba română.

— La Căsbuc iubirea începe întâi pe lângă boi.

Adică poezia în care se zugrăvește iubirea născândă este „Pe lângă boi".

— In „Mortua est", Eminescu plângi pi draga lui.

— Inciputurile poeziei lirice în principate se incep cu Inonchită Vachirescu de-acolo vine Asachi, Bolintineanu și de-acolo tot așa mai departi.

Franceza.

— brûlant d'impatience se arzină răbdarea.

— la jaune fille écrit a son bonâme.

— Cet duler font Victor Igo de n'aime pas Die.

Folosofia.

Asociația ideilor este una din cauzele de reproducere.

— Asociația ideilor este fînomenul prin care văzând un lucri ori o ligături oricari, căci văzând un om mari, ni aducem aminte di un om atunci mic. Esti asociație ideilor în timp esti di exemplă un cântăreț cari cântând ni dăm samă di sfârșit... Esti di idei în spațiă, esti prin cari dacă ni gândim de-acuma la o casă, videm altă casă și altă casă deja la rând tot vinind înapoi.

— Mimoria esti marfă transportată.

— Imaginația esti când noi am făcut civa undiva și ne-amintim.

— Act riflex, esti când și dă plapumă nopti întru parti și noi trajim.

— Sentimentili, este florul... sentimentului dragostei de mamă, este vibrația, este o emoție, este o căldură. De ex. sentimentul mamei pentru copil aduce și părți rele.

— Halucinația este când copiii iesă nopti din casă, văd urșii și monștrile.

Științe naturale.

— In ultimul timp am discoperit că dacă atinjim mimoză, el dă înapoi.

— Când aerul devine sătural, formează poaia.

— Aparatul muscultor este mușchii cari si sprijină pi osă.

— Mucegaiul: Viață latentă la plante este finomen când se înconjură cu mimbrană este și se hrănește cu plantă și formează „mucigaiul".

— Discreția este ultima funcție a aparatului circulator.

— Mitamorfoză este un mod de a se înmulți.

— „larvă" în loc de larvă.

Simbioză, două răspunsuri diferite.

— 1) Două ânimale se asociază ca să li fie traiul mai cămod.

— 2) Cuntact între două urgani cu sirvicii reciproci.

Geografia.

— Vulcanul este un munte, este un fel de agent intern care caută să dizmiveleze scoarța pământului.

— Marea s'a retras și-a lăsat în urmă sare și-a dat naștere la podiș.

Drept.

— Miniștrii formează împreună cabinetul cari ari puterea izicutivă. Ei lucrează singurii în cabinetul, dar în cap al lor are un ministeri.

— Consiliul legislativ îl formează camera și senatul.

TEOSOFIA IN ROMANIA

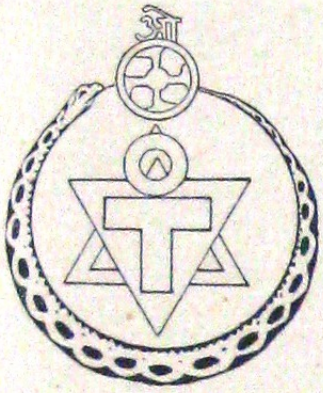

Emblema teosofică

Secta panteistă a Teosofiei a fost întemeiată în anul 1875 la New York de către spiritista *Elena Blavatski*, după sugestiile și îndemnul unui grup de masoni americani: *Olcott, Fels, Dr. Seth Pancoast, William Judge, Charles Sotheram*, care la rândul lor activau la ordinul lui *Albert Pike*, Mare Maestru al Ritului Scoțian.

Societatea Teosofică își mută în curând sediul în India la *Adyar* și difuzează de aci în toată lumea, o pseudo-religiune numită *Neo-Budism* și ale cărei principii sunt un amestec de noțiuni de *Magie Talmudică*—extrase din *Zohar* — cu o serie de idei bizare din *Religia lui Buda*.

Scopul acestei societăți Teosofice este după cum arată orice publicație oficială: *„să alcătuiască un sâmbure de frăție universală în omenire, fără deosebire de rasă, crez, sex, sau culoare"*, ea având drept deviză: *„Nici o religiune nu este mai presus de adevăr"*.

Dacă adăugăm formulei *„Dumnezeu e Natura și Natura e Dumnezeu"*, cele două legi la care Teosofia supune omenirea, legea *Evoluției* și legea *Reîncarnării*, vom avea oglinda fidelă a acestei secte.

◆ Creată de masoni, cu principii identice, cu sistem de organizare ocultă asemănător, teosofia nu este decât unul din numeroasele brațe ale hidrei judeo-masonice.

Teosofia depășește cadrul principiilor afișate.

Ea este un factor de descompunere socială prin sistemul desechilibrării și detracării spiritelor slabe, pe care le atrage în cercul său.

Teosofia este împărțită în mai multe organizațiuni, fiecare cu compartimentaj interior și cu grade, cu ritual și jurământ similare masoneriei.

Teosofia este o masonerie cu nească activitate revoluționară, camuflată sub forma unei societăți spiritualiste. Acest spiritualism este numai un mijloc de atracție a naivilor. Activitatea sectei este în domeniul politic, după cum vom vedea.

Una din recentele conducătoare a ordinului, Prea Ilustra Soră *Annie Besant*, membră a marelui Orient al Franței, în aceiaș timp prin manifestările sale publice ne înfățișează un tablou real al scopurilor teosofice.

Astfel, la congresul *„Liber cugetătorilor"* ținut la Bruxelles în 1880, Annie Besant face următoarea declarație de principii:

— *„Teosofia luptă pentru propagarea ateismului, republicanismului, înmormântare fără preot, desființarea parlamentului și a proprietății"*.

Iar mai târziu, aceeaș Annie Besant lansează următoarea formulă devenită celebră:

— *„Trebue să luptăm pretutindeni împotriva creștinismului și să izgonim pe Dumnezeu din ceruri"*.

◆ Acum câțiva ani, un distins scriitor francez, *René Guenon*, semnala în lucrarea *„Le Théosophisme"*, *existența unei loji teosofice numită „L'Oasis"*, *a cărei* ocupație exclusivă era propaganda în mijlocul lucrătorilor arsenalului militar din Toulon. Au urmat greve, sabotaje și revolte armate, culminând în sângeroasele evenimente din anul 1935.

Teosofia a jucat un rol însemnat în sovietizarea Rusiei. Iată ce spune în această privință un mare inițiat, *Gary de Lacroze*, sub pseudonimul *Comandor de Tipheret*:

„Papus creează grupul Independent de Studii Esoterice și Lojile Martiniste, recrutate prin selecțiune în interiorul grupului.

Ritul Martinist se va întinde în lumea întreagă și mai ales în aristocrația rusă, împrejurul Curții și printre intelectuali. Aici va întâlni aceiaș primire pasionată ca și prototipul său Martinismul Revoluției Franceze, în mijlocul enciclopediștilor și anturajul princiar al Mariei-Antoaneta.

Asemănarea urmează până la sfârșit, căci nu mai este îndoioală că în rețeaua Lojilor Martiniste ale lui Papus, întinsă în jurul Curței și deschisă atât ambițiunei intelectuale a studenților slavi și semiți, cât și curiozității marilor seniori, se va desăvârși doctrina și planul Revoluției Ruse.

Cea din urmă oară când l'am văzut pe Papus, cu puțin timp înainte de războiu, el îmi anunță apropiata lui moarte, și întrebându-l asupra Martinismului, îmi răspunse: „se desfășoară și intră pe planul realizărilor politice · am pus la ordinea de zi a Lojilor un program social care are mult succes, serviciul civil obligatoriu".

Era germenele Sovietismului.

(*Frédéric Boutet „Les Aventuriers du Mystère"* ed. Gallimard, Paris 1927).

Spațiul nu ne permite deocamdată să arătăm în toată amploarea ei activitatea subversivă a teosofiei.

Se întrezărește totuși faptul că obiectivul organizației este *descreștinarea elitelor, a tineretului, și difuzarea ideologiei libertare, mergând până la anarhism total.*

◆ Pentru a avea un câmp de activitate mai mare, soc. teosofică și-a alcătuit un număr important de organizații în subordine, lucrând fiecare în mediu social diferit spre a permite deci o cât mai

ANNIE BESANT
una din frunțașele mișcării Teosofice

largă difuzare a principiilor sectei.

A format astfel: *„Ordinul Martinist"*, *„Steaua Orientului"* (care prezintă omenirii pe noul Mesia francmason *Krisnamurti*); *„Lanțul de Aur"*, *„Masa rotundă"*, *„Coroana cu spini"*, *„Cei șapte M"*, *„Liga Teosofică Esperantistă"* *„Soc. vegetariană"* *„Soc. Fabiană"* etc. etc., toate cercuri ce propagă *ateismul, libera cugetare, anarhismul*.

◆ Secta teosofică a prins rădăcini și în țara noastră.

Există aici o societate teosofică care este condusă în prezent de către un comitet ecumpus din: d-na *E. Vasilescu*, d-na *L. Cosma*, *E. Bene*, d-na *E. Alexandrescu*, *B. Dominic*, *Hagi Artin*, dna *Maria Giurgea*, *Z. Palade*, *E. Argeșanu*, *ing. Nicolau*.

Activitatea acestui comitet o coordonează după sugestiile ocultiei internaționale cunoscutul francmason *Silviu Rusu*, membru marcant al masoneriei din România.

Un real sprijin oferă societății teosofice din România sucursala sa *„Soc. esperantistă română*, care tinde să completeze principiul *„frăției universale"* printr'o limbă universală, creație a evreiului *Zamenhof*.

De altfel, această identitate de principiu dintre esperantism și teosofie se vede mai bine din faptul că toți aceia ce conduc această mișcare *„lingvistică"* internațională, al cărui sediu central este la Geneva, sînt francmasoni.

Remarcăm dintre frunțașii mișcării esperantiste dela noi pe d-nii: *g-ral rez. Găvănescu*, *Trancu-Iași*, *Fischer-Galați*, farmacistul *Ciolac*, *Vasile Timiș*, *H. Harabagiu*, *Andrei Ceh*, *Tiberiu Morariu*, etc.

Teosofia din România a organizat o serie de cercuri *ocultiste* și *spiritiste* care desăvârșesc *„antrenamentul psihic"* necesar *„modelării"* conștiințelor slabe, deasemenea și cercuri *anarho-comuniste* care lucrează prin intermediul nucleului de la *„Tiparnița"* — unde dealtfel este și sediul soc. esperantiste — cu cercurile *anarhiștilor totalitari* de la Paris cunoscute sub denumirea de gruparea *„L'en dehors"*.

Ne oprim deocamdată aci, amintind că teosofia rulează fonduri colosale de proveniență misterioasă.

Florin Becescu

Sfarmă - Piatră

...Cine trece Oltul mare,
ce viteaz răsbunător?...

Intrebarea aceasta până 'n ziua de
[acum
a rămas strivită 'n cântec —
fără tovarăș și răspuns
pe al României noastre, drum.

Hei, sufletul fără de veste s'a ascuns
flămând și gol — în pântec.
Poate...
Dar, cine știe azi prin care păduratec
[sat,
la care vatră —
legendarul Sfarmă Piatră
își clopiește sufletul ca pe-o
[noduroasă ghioagă
pentru ciasul așteptat.

Noi ?
Am luat în brațe cartea neagră
să citim smeriți irmoase și litanii
— și cum trecură anii —
pentru orbi și schiopi și pentru toți
[bolnavii.

Și iară mă întreb, iară :
Stăpâni, în propria lor țară
cum vor să fie sclavii ?

— Unde ești,
unde ești
și, de ce odată
nu te desprinzi semeț din cartea
[cu povești
o, legendare Sfarmă Piatră?

Valeriu Bora

Cartea vremurilor noi!

PUNCTE CARDINALE IN HAOS

Cetiți

„PUNCTE CARDINALE IN HAOS"

de NICHIFOR CRAINIC

Tineretul și creștinismul — Puncte cardinale în haos — Titanii Ateismului — Parsifal — Sensul tradiției — A doua neaființare — Mărturisire de credință — Rasă și religiune — George Coșbuc, poetul rasei noastre — Nicolae Bălcescu — Estetica lui Nicolae Iorga sau misticul fără voie — Coupe Sainte — Roma Universală — Pacifism. — Toate problemele de orientare ale timpului nostru se limpezesc aci, desbătute larg și fără egal de viziunea lui NICHIFOR CRAINIC

Cereți **„Puncte cardinale în haos"** la toate librăriile din țară

Un volum 70 lei

CARTEA VREMURILOR NOI!

Editura „CUGETAREA" București

Alegerile din Franţa

Cât ne doare să constatăm zilnic decăderea tot mai accentuată a vieţii politice franceze, cât ne doare să vedem un întreg popor de aprigă muncă împins de o mână de şarlatani cari-i speculează nevoile spre un desnodământ mult mai tragic decât al anului 89!

Franţa, poate aceasta este o hotărîre divină pe care neputinţa omenească nu va fi în stare să o abată câtuşi de puţin, Franţa va trebui să plătească desigur cu o mare catastrofă păcatul crimelor primei revoluţii şi a răspândirii fermentului de ură, înainte de a-şi găsi echilibrul moral şi de a se întoarce pe drumul biruinţii tăiat în stânca Istoriei de regii săi.

Franţa oferă un întins câmp desmăţului demagogic şi observaţiile sânt extrem de interesante asupra sistemului de guvernare în care o minoritate despotică —radical-socialiştii — regisorii desmăţului — au manevrat din întunecimile subteranelor masonice, subjugând unui interes meschin de clan politic interesul a 45 de milioane de locuitori.

Actualele alegeri parlamentare din Franţa, alegeri cari au ridicat febra presei democrate şi i-au mărit entuziasmul pentru patronii cuibului de piraţi dela Moscova, nouă, acestora după baricadele naţionalismului, ne-au produs încă odată, cum era firesc, un profund desgust pentru urna din pântecele căreia ieşe la suprafaţă numai bălăgarul republican.

Ce puteam spera dela un sistem de pretinsă manifestare a suzeranităţii populare, când acest popor e mânat şi prostit într'un ritm din ce în ce mai accesuat de grosolane minciuni servite din patru în patru ani în preajma unei zile, care dacă hotărăşte ceva, apoi numai independenţa şi binele său nu-l hotărăşte.

Din toate târguielile premergătoare alegerilor, din tot jocul „à la hausse" şi „à la baisse", din toate renunţările la sentimentul de demnitate omenească în care un Herriot La Nansée a excelat precupeţind liniştea Franţei perimatelor „neînduritoare principii", din cari îşi sug seva trenei prinţiare toate mediocrităţile republicane, din toat aceste precupeţiri nu putea ieşi decât o victorie a comuniştilor şi leon-blumiştilor.

Primul scrutin dacă ne-a dat o satisfacţie prin balotajul unui Herriot, Guernut, Bouisson, Reynaud şi altor uscături radical-socialiste, ne-a schiţat suficient reuşita marxismului, de a cărui bună voinţă depindea la cel de al doilea scrutin alegerea celor citaţi mai sus. Căci spre ruşinea bandei radicale, prizoniere a ordinelor porníte dela Moscova, şeful ei şi alţii mai mărunţi au fost declaraţi deputaţi cu voturile cerşetorite celei de a treia internaţionale.

Configuraţia de astăzi a Camerii franceze este acelaşi amestec multicolor, acelaşi mozaic de grupuleţe în care „frontul popular" dacă va isbuti să-şi menţie coaliţia — ceiace nu credem — va număra 370—380 de mandate din totalul celor 618, comuniştii atingând cifra de 81 locuri, iar socialiştii comunişti leon-blumişti 146.

Dar dacă nu ne încântă de loc reuşita stalinistilor francezi, ceiace ne desfată e înfrângerea radical-socialiştilor lui Herriot. O afirmăm aici, şi poate ziua de mâine ne va da dreptate, că partidul acesta este tot atât de periculos pentru Franţa ca toate Internaţionalele la un loc, oricât de paradoxal vi s'ar părea acest lucru. Pentrucă acest partid a fost acela care a prezidat la opera de distrugere a Franţei reale, a acelei Franţe de profunzimi spirituale în care trăia intens tradiţia celor 8—9 secole de monarhie şi care dacă s'ar fi mişcat l-ar fi rostogolit ce pe o minge. Partidul acesta continuă revoluţia jacobină de destrămare a solidarităţii naţionale şi de dominare prin teroare a insensisabilă a clubului mason. El este infima minoritate care agită artificial ţara întreagă şi cum spune Abel Bonnard „de îndată ce este vorba să-şi apere supremaţia reproduce în mic Revoluţia". Partidul radical este acel ce a clocit „frontul popular" şi alianţa cu Moscova din necesitatea de a-şi menţine supremaţia în guvernare şi pentru că instincte animalice identice îi leagă unii de alţii.

Iar dacă poporul francez poate prinde şi înţelege pericolul comunist—sîntem nevoiţi să recunoaştem aici superioritatea cinismului adepţilor lui Marx faţă de turpitudinile radical-socialiştilor — apoi el nici odată n'a înţeles şi n'a surprins ascunzişurile de crimă ale maffiei radicale. Iată de ce susţinem că grăbirea procesului de disoluţie herriotistă va însemna o primă etapă de mântuire a Franţei.

Luptele parlamentare franceze nu prezintă pentru noi decât un interes identic cu cel al unui ring de box sau unei încăerări între apaşi. Plaga parlamentarismului deşi agită încă atâta omenire este pe sfârşite. Şi dacă privim astăzi Franţa, privim numai la „Franţa reală" a lui Maurras la care se înregimentează din ce în ce mai mult elitele spiritualităţii franceze.

Parlamentarismul a ruinat Franţa şi a dat-o pradă agentului electoral şi regisorului de revoluţii. Ca să poţi reuşi trebuie „să te refuzi oricărei candidaturi" a spus marele fizician George Claude. Iar de foarte curând, d. André Tardieu, urmat de mulţi deputaţi de dreapta, a părăsit regimul parlamentar „pentrucă înăuntrul Camerii te sufoci" şi a pornit asemeni lui Maurras acţiunea de luminarea masselor în afara staulului parlamentar.

Pentrucă ce iluzii îţi mai poţi face de un regim, pe care asculţati cum îl judecă un republican de cea mai pură esenţă, negroidul Gaston Jèze, profesorul eliminat din Universitate de revolta tineretului francez:

„Cei ce nu se acomodează cu aceste practice (de corupţie) să nu intre în Parlament.

„Să ne oprim asupra Angliei. Este un fapt bine cunoscut că toţi miniştrii de a doua şi a treia mână nu se ocupă cu altceva decât să corupă...

„Iată organizaţia politică engleză. Ea are dublul avantaj al sinceităţii sau o cinismului, dacă se preferă această expresie. Este corupţia organizată..."

Iată pentru ce „Sfarmă Piatră" îşi pleacă urechea către inima „Franţei reale" a cărei pulsaţii se simt din ce în ce mai puternice şi cari sînt pentru noi un soi de transfuzie de energie şi speranţă în renivierea puternicei Franţe de odinioară. Cât priveşte democraţia şi parlamentarismul...

E. Boroianu

Respectul valorii româneşti

In preajma unei noi sărbătoriri a cărţii româneşti, nu mă pot împiedica totuşi să privesc cu o justificată melancolie la modestul destin al unei culturi, care ar merita fără îndoială un trai mai puţin claustral. Intr'adevăr, sărbătoarea care se pregăteşte cu toată măreţia pe care va putea să o ia, cu toată bogăţia şi suculenţa volumelor recent apărute, în sfârşit cu întreg fastul ce se va desfăşura în jurul acestui altar al spiritului românesc, nu va avea decât o simplă rezonanţă interioară. Căci dacă între hotarele statornicite de graiul nostru, cartea a prins să rodească şi să se bucure de respectul cuvenit, restul lumii o ignorează cu totul. Rareori câte un hebdomader străin cataclisceşte să consacre literelor româneşti un colţ sărac al unei pagini şi chiar când bunăvoinţa unui redactor politicos, ia proporţiile unui articol mai arătos, ecoul lui e înnăbuşit în tăcerea indiferentă care urmează. E de vină limba aceasta pe care nu se străduieşte nimeni să o înveţe? Dar norvegiana ori suedeza cine le cunoaşte? Şi totuşi Knut Hamsun, Johan Bojer sau Selma Lagerlöfj, ca să nu amintesc decât câteva celebrităţi contemporane, au intrat de mult în patrimoniul culturii universale. Să fie de condamnat sărăcia de imaginaţie a scriitorilor, lipsa oricărei substanţialităţi, ori mediocritatea stăpânind suverană? Oricine îşi dă osteneala unei lecturi cuprinzând cărţi reprezentative din literatura europeană şi încearcă apoi o comparaţie cu ceeace se chiamă cartea bună dela noi, îşi poate da foarte uşor seama, că nimic nu îndreptăţeşte ingnoranţa de care suntem înconjuraţi. Atunci, de ce aceasta? Păcatul e al nostru sau al lor? Iată întrebarea.

Au existat în totdeauna, din antichitate şi până în zilele noastre, perioade de strălucitoare expansiune culturală, ilustrate de geniul unui popor sau al unei rase. Cum au reuşit aceste ţări să se impună la un moment dat? Cum au reuşit adică să exercite influenţe hotărîtoare în sufletul de viaţă al restului omenirii? Problema aceasta deslegată, poate vom încerca să folosim pilde mai vechi şi să încercăm o evadare din anonimat.

Se observă, fără excepţie aproape, că orice expansiune culturală e însoţită, ca de un fenomen sine qua non, de o expansiune politică. La adăpostul puterii, însoţind-o ca o umbră fidelă, cultura unei ţări temute s'a strecurat peste neamurile din jur şi mai departe peste mări şi veacuri, ocrotită de prestigiul politic al unui stat nu numai de literaţi şi artişti geniali, dar şi de fini diplomaţi şi de soldaţi fără frică. Exemplele de felul acesta abundă în istorie şi dela prestigiul vechilor Eleni şi imperialismul aquilei romane, până la strălucirea regelui Soare şi expansionismul britanic, orice fenomen de înălţare politică a fost urmat de o accentuare a faimei culturale. Şi nu a fost nevoie în totdeauna de o acţiune de cucerire militară, de o sângeroară încrâncenare războinică, ci adesea numai de un statornic echilibru intern susţinut de cinstea şi perspicacitatea conducătorilor. Nu se poate de sigur vorbi de o grandoare culturală a ţărilor scandinave sprijinită pe răsunătoare întreprinderi armate, cu toate că un Carol al XII sau un Gustav Adolf, n'au contribuit cu puţin la aceasta. Insă respectul de care se bucură liniştitele aşezări ale nordului nu se bazează atât pe fapte de arme, cât pe sobrietatea unei vieţi de austeră şi rigidă conduită. Şi atunci, în jocul acesta de forţe internaţionale unde spada culturii e susţinută de mâna politicului, ce aduce România?

In trecut, lupte crâncene duse pentru sălbatica apărare a unui petec de pământ veşnic ameninţat, războaie mici de modestă sentinelă la porţile răsăritului, ale căror sacrificii rămâneau necunoscute în zarva măreaţa a Europei, apoi veacuri de amară şi obscură robie, când nu se putea vorbi nu de o expansiune, dar nici de o sfioasă mişcare culturală şi în sfârşit, târziu, înţelegerea unui stat pe temeliile şubrede ale unui regim democratic. Nu interesează dacă democraţia a prilejuit aiurea o stare de lucruri mai fericită, pentru că ea a crescut acolo normal, într'o desfăşurare logică a evenimentelor. La noi însă a fost altoită grosolan ca un vrej de bostan pe ramura unui cais. Ca prin minune altoiul s'a prins, bostanul s'a desvoltat, uscând creanga pomului care l-a adăpostit şi diformitatea acestui fruct hipertrofiat atârnă jalnic şi discordant pe un trunchiu fragil care abia se mai ţine pe picioare. Anormalitatea acestei adopţiuni a deslănţuit peste ţară ridicolul şi scandalul unui regim care a început cu 1848 şi care nu s'a sfârşit încă cu Skoda şi Cagero. Intr'o perioadă de vreme ţărmurită aproape în graniţele unui secol, prestigiul nostru politic a fost nul. România e privită azi, după o sută de ani de fericire democratică, drept un fel de imensă panama în care oamenii politici par a se recruta dintre deţinuţii Văcăreştiului iar scandalurile se urmează cu o regularitate care nu mai miră pe nimeni. Unde să încapă cultura aici? Ne place să credem că geniile literelor sau ale artei româneşti sunt foarte cunoscute şi apreciate peste hotare. Vastele teorii, îndreptăţite fără îndoială, demonstrează superioritatea şi genialitatea creatoare a lui Eminescu, aşezându-l pe aceeaş treaptă cu Goethe, uneori mai sus chiar. Sunt cu toată credinţa şi cu toată ardoarea părtaş al acestei drepte clasificări, însă cine, afară de noi, cunoaşte pe Eminescu? Intr'un Larousse obişnuit numele lui nici nu figurează măcar alături de atâtea mediocrităţi ale Occidentului.

Se vorbeşte de imensul succes al artei noastre ţăreneşti la expoziţiile din străinătate. Lumea de acolo însă le priveşte, nu cu respectul cuvenit unei manifestări artistice a unui popor inteligent şi evoluat, ci cu aceiaşi curiozitate cu care admiră ţesăturile Marocanilor sau sulniţele Papuaşilor. O! cât despre cărţile româneşti, despre autorii admirabilelor romane româneşti, ori despre subtilii poeţi şi filosofi români, acestea sunt lucruri de-a dreptul necunoscute.

Mă întrebam la începutul acestui articol, cine poartă vina acestei totale ignorări. De sigur că numai noi. Nu poţi fără îndoială învinovăţi pe cineva că nu ştie nimic despre fapte a căror existenţă nici n'a bănuit-o. Şi cum ar putea crede cineva că sub putregaiul democraţiei româneşti se ascund comori artistice inestimabile? Numai o reabilitare a politicului ar putea atrage după sine înălţarea la locul cuvenit a culturii româneşti.

Credinţa într'o apropiată prăbuşire a acestui bostan răscopt, care e democraţia, mă face să privesc cu încredere viitorul.

Vintilă Horia

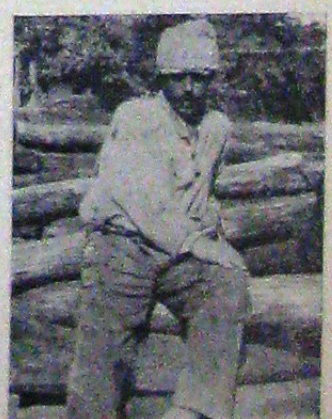

Pentru cine muncesc eu?!

Note, polemici, înfierări

Dl. Vaida și „Sfarmă-Piatră"

D. Vaida continuă să fie nervos și sever cu SFARMA PIATRA.

După ce ne-a făcut cum i-a venit la gură, în întrunirea dela Timișoara, fostul președinte al partidului național-țărănesc, ne-a... executat, cum s'ar zice, sângeros, Duminica trecută, la Iași. Aproape ne mirăm cum mai trăim...

Ce-a spus d. Vaida? Iată :

...în loc să fiu tratat de partizanii d-lor Cuza și Goga ca un prieten, m'am pomenit atacat într'un mod mârșav și laș".

Bătrânul poatician narează din nou povestea dela Paris cu Ionel Brătianu și continuă apoi : „am luat contact cu oamenii aceia (masoni; N. R.) înțelegători pentru cauza noastră, intrând într'o lojă al cărui conducător era redactorul marelui cotidian „Le Temps". N'am corespondat și nici n'am plătit cotizațiile. Directa urmare a fost radierea mea din rolurile fraucmasoneriei; de pe urma acestei situații să se știe că țara noastră a profitat într'o largă măsură. Spre deosebire de activitatea d-lui Gh. Cuza, care a jucat un mare rol în loja d-lor Pangal și Argetoianu și de pe urma căreia țara n'a profitat nimic. Recunosc că am avut un serios ajutor din partea francmasonilor, dar cu timpul am descoperit influențele elementului comunist și ale capitalismului evreesc".

Prin urmare, dacă înțelegem noi bine, d. Al. Vaida a intrat în loja Ernest Renan din Paris. Adică: a participat la ședințe, s'a îmbrăcat în costumul ritual masonic, cum a apărut pozat chiar pe coperta noastră, și-a atârnat decorațiile secției pe piept, și-a legat șorț pe burtă, a jurat pe căpățâna de mort, a intrat în cosciugul din camera neagră, a sărit într'un picior, a călcat crucea în picioare ca pe o prejudecată degradantă, etc. Va să zică, nicio îndoială: d. Vaida a făcut toate acestea fiind mason.

Dar, într'altă parte a discursului său dela Iași, bătrânul a revenit asupra declarațiilor dela început și a spus înfuriat :

„Vă arăt acum revista „Sfarmă Piatră", care mă înfățișează într'o gravură, purtând pe piept emblemele francmasoneriei. Am aflat cine e autorul. Ei bine, să se știe că dacă eu aș fi mason, aș spune pe față. Se poate oare concepe ca un mason să propovăduiască naționalismul și să fie așa de strâns legat de Biserică, cum sunt eu? Numele meu se află încrustat pe pergamentul catedralei ortodoxe dela Cluj, dela Craiova și două biserici din satul meu".

A mai spus d. Vaida și altele, așa ca omul la necaz.

L-a injurat, de pildă, pe d. Nichifor Crainic de l-a făcut graf, și pe d. Cuza, fiindcă... subvenționează pe „Sfarmă Piatră".

Dar să nu pierdem vremea. Să recapitulăm :

1. Am fost primit în loja redactorului lui „Le Temps" ;

2. Masoneria a fost — și dacă a fost, este, firește, și acum, fiindcă ea nu și-a schimbat niciodată principiile — folositoare țării și mie Vaida;

3. Aceeaș masonerie, am aflat mai târziu, „cu timpul", avea influențe comuniste și evreo-capitaliste ;

4. Nu se poate concepe ca un mason să propovăduiască naționalismul;

5. Nu se poate concepe un mason care să aibe legături cu biserica;

6. Am fost radiat din rolurl.

Ați priceput ?!

În logica d-lui Vaida, masoneria este comunistă, evreiască, antinațională și antierestină, dar este totodată și folositoare... A adus — zice el — mari servicii țării noastre...

Vai, ce mult a îmbătrânit d. Vaida, domnilor!

Mi-aduc aminte — dumnealui a uitat de sigur! — că odată, la președinția consiliului de miniștri m'a batjocorit o oră și jumătate, fiindcă scriam la „Calendarul".

— Adică dumneata, care ești ortodox, mă rog, — îmi spunea el — ești bun român; iar eu care sunt ateu, nu sunt bun român!

Colegii de presă cari erau de față își amintesc scena.

Astăzi, d. Vaida ateul declară că, dimpotrivă, el e foarte legat de biserică. E legat de ea fiindcă în calitate de prim-ministru a fost obligat să însoțească pe M. S. Regele la Cluj și Craiova, unde s'au semnat pergamentele a două catedrale ortodoxe...

Să recunoaștem însă că e riscant a încerca să-l confrunți pe d. Vaida cu propriile lui fapte. El e dispus să retracteze tot și să nege orice.

Să-l punem dar, ca de atâtea ori, în fața unei noui dovezi scrise. Poate așa vom fi mai puțin „laș", și „mârșav"...

Iată : în „ANUAIRE GENERAL DE LA FRANC - MAÇONERIE" Edition 1933, care cuprinde numele tuturor masonilor din lojile franceze, la pagina 12 găsim:

„LA LOGE „ERNEST RENAN": VAIDA VOEVOD, VOICU NITZESCO, CADERE, CRISAN, PILLAT, ȘERBAN, BREDICEANO".

Aud ?

Și acum, o chestie de bună cuviință: mulțumim d-lui Vaida că citește regulat „Sfarmă Piatră" și îi face reclamă în întruniri publice.

Îl rugăm să fie drăgut și să ne mai înjure și altă dată.

Meritățm!

Al. Gr.

Naționalism georgist

„Mișcarea" imprudentă vorbește despre „Naționalismul nostru".

Adică al d-lui C. Toma dela Iași. Adică al ovreilor din Târgul-Cucului!

Partidul d-lui Dem. Dobrescu

Citim într'o gazetă : „D. Dem. Dobrescu a pus bazele unui nou partid edilitar".

„Credem că e o greșeală de tipar. Nu edilitar, ci, — fiind vorba de d. Dem. Dobrescu, deci de spirocheți, — partidul ereditar cu semnul electoral †††...

Brrr!!...

Conducerea partidului național-creștin a dat un comunicat că „Sfarmă Piatră" nu face parte din organele lui de publicitate".

Cum, s'a putut bănui vreodată lucrul acesta?! Vai, Sfarmă Piatră, *am fi disperați dacă am ști că te-a putut confunda, într'adevăr, cineva cu Țara Noastră ori cu Apărarea Națională!*

Auctor incumbat probatio

Apărarea Națională *care este — așa cum o vede toată lumea, o gazetă de familie, a terminat cu jidanii. A terminat cu ei și a început cu noi și cu Jacques Bainville.*

Noi, pentru cronicarul de acolo al onomasticelor naționaliste, suntem un fel de ăia, niște „naționaliști" între ghilimele, „adevărat nationalist fiind numai d. A. C. Cuzin... Jacques Bainville, Dumnezeu să-l ierte, — și mai rău decît noi! e jidan!

Noi, bine... sintem niște scârbos... sintem oricum și mai ales, nu putem fi orice. Dar Bainville, ce are „Apărarea" cu el?!

Ce înseamnă această campanie necroforică?

A, aici să lăsăm deoparte pe d. Cusin ca să putem vorbi serios.

Este în mișcarea noastră naționalistă o tendință bizară francofobă. Cineva, un domn și chiar mai mulți domni și-au făcut o tristă și poate rentabilă meserie din denigarea Franței în toate ocaziile.

Să ne înțelegem. Nu e vorba de Franța frontului popular și a iolților masonice, pe care noi toți n'o simpatizăm, — dar de Franța lui Maurras, de Franța cea adevărată, cu care noi rassiștii ne articulăm și trebuie să ne simțim solidari rassial, în latinitate.

Lucru curios : tocmai această Franță este mai contestată ! Ca și cînd domnul sau domnii noștri tricolori ar vrea să ne spună cu melancolie: ei, ce mai vreți, totul e putred, toți sînt jidani și francmasoni acolo, la Paris; nu mai e nicio nădejde.... să NE INTOARCEM CU FAȚA ÎNTR'ALTA PARTE.... Franța, Dumnezeu s'o ierte!

Nu știm, nu vrem să cercetăm acum resorturile acestei propagande antifranceze.

Ar fi să spunem lucruri prea dureroase !

...Dar să revenim la adevăratul naționalist : la d. Cusin, să fim veseli... fiindcă el a devenit, ca să zicem așa, obiectiv și ne cere nouă lămuriri asupra originei lui Jacques Bainville....

Adică nu ! Ce are Sfarmă Piatră *cu bietul Cusin, cînd nu i-a fos nici măcar deponent !*

E inutil chiar să și glumim cu el.

Dacă însă vrea gazeta d-lui Ah. Ce Cusin „lămuriri", de ce se adresează nouă?

Să le ceară la Berlin !

Judenkenner care a lansat informația senzațională că Bainville este ovrei, acolo apare.

MARCEL CACHIN. — Inamicul public Nr. 4. — Director al ziarului comunist „L'Humanité", născut la Paimpol, la 20 Sept. 1869

Fiu al unui jandarm : în timpul războiului Trumet zis virente de Fontarce scoase un jurnal pentru a-și apăra interesele petroliere. Marcel Cachin fu colaboratorul său principal. În 1918, acelaș jurnal organiză sub prezidența lui René Viviani, un banchet în onoarea lui Kerensky, isgonit din Rusia, de către Sovietele victorioase. Cachin luă cuvântul pentru a declara revoluția bolșevică „o imensă nenorocire".

Marcel Cachin a plâns de bucurie în ziua intrării trupelor franceze în Alsacia-Lorrena. Este astăzi împreună cu neamțul Pieck și cu distribuitorul fondurilor sovietice Eberlein, membru al Kominternului care a decis în August 1935 ca să se facă toate eforturile de bani și propagandă pentru a separa Alsacia și Lorrena de Franța.

Nu a lămurit niciodată ce e cu împrumutul de 2.372.937 franci făcut la banca muncitorilor și țăranilor.

N'a putut spune niciodată în mâinile cui se găsea majoritatea acțiunilor ziarului Humanité date în garanție lui Piatinski, controlor al fondurilor de propagandă a internaționalei a III-a.

Anul II, Nr. 24 Joi 7 Mai 1936

Sfarmă ✠ Piatră

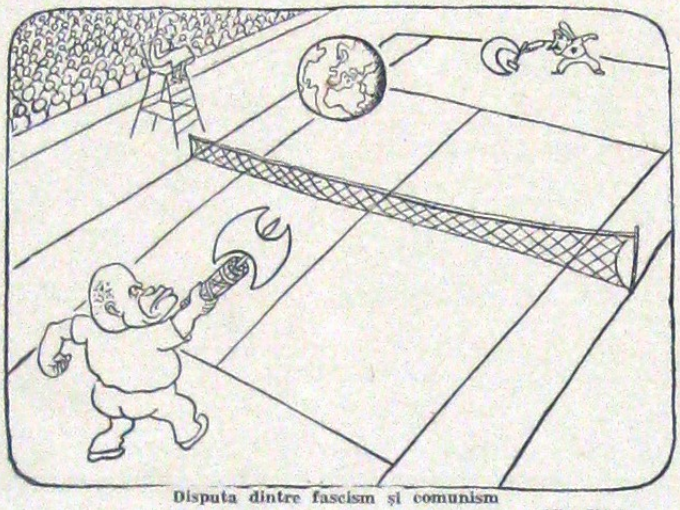

Disputa dintre fascism și comunism
(Candide)

Comunismul în Spania
(Der Stürmer)

ALEGERILE DIN FRANȚA

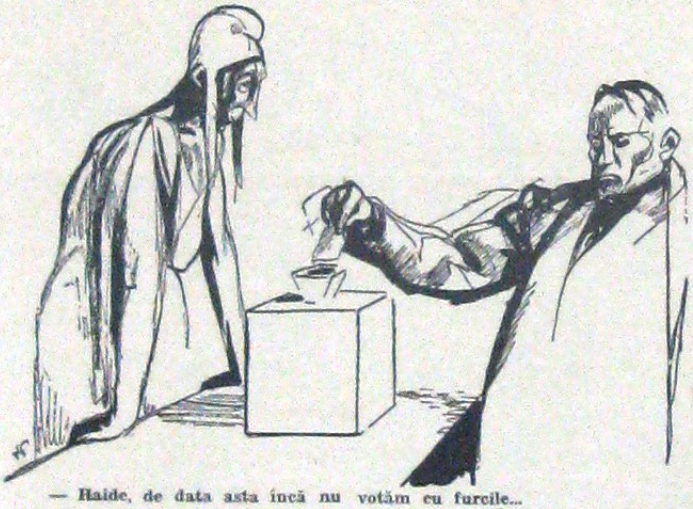

— Haide, de data asta încă nu votăm cu furcile...
(Je suis partout)

IN SPANIA

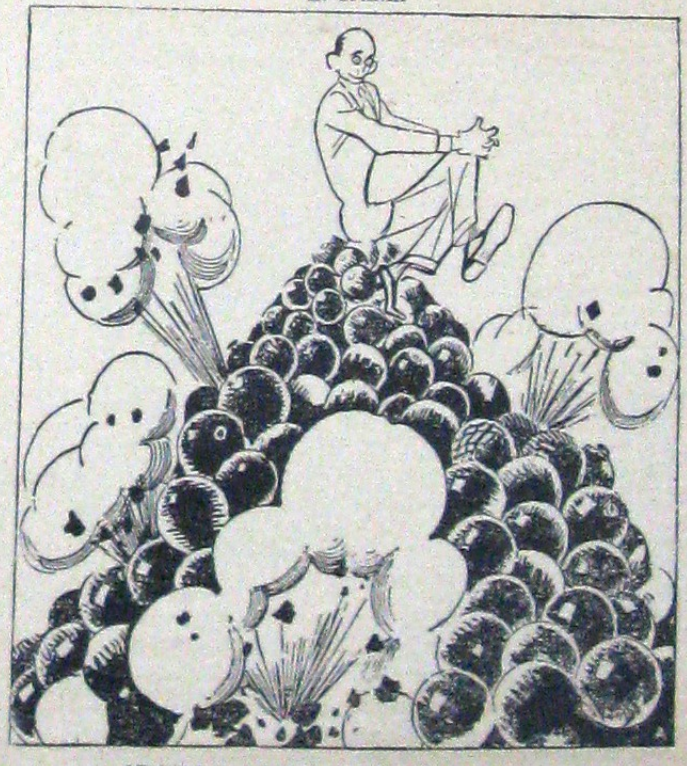

Ministrul de interne: — Calmul este absolut...
(Gracia et Justicia)

HERRIOT IN BALOTAJ

— Cum să-mi împart mai cu folos inima ?..
(Gringoire)

LEI 6

TIPOGRAFIA ZIARULUI „UNIVERSUL", BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU 23—25